תוספת יום טוב — כל הצלמים פרק ג עבודה זרה — ר"ע מברטנורה

כתבו התוס' דר"ת לא גרס ואחריס באחריס. ור"י בר ברוך גריס ומפרש וכו' כמ"ש הר"ב לפתי הדעות במשנה ו' פ"ג דערלה ובפסחים פ"ב דף כ"ז כתבו דבסדר המשנה ליתיה. לא הכא בע"ז ולא התם בערלה: **י** כיצד מבטלה. פי' הר"ב עכו"ס לאשרה. ומגלן שהבטול מועיל מפרש הר"ב בפרק דלקמן משנה ד'. ומ"ש הר"ב ואפילו בטלה בעל כרחו. עמ"ש בזה בפרק דלקמן משנה ה': שפייה לצורכה וכו'. פי' הר"ב שפאה הרגוס ואכות וכו'. ונראה שכולל כל הבטולים וקורלן בכלל שפייה ואתא לאשמועינן החלוק שבין לצורכה ושלא לצורכה. וכן יראה לשון הטור סי' קמ"ו. אבל הרמב"ם מפרש שפייה גרידתא. ומבמע דעתין בפני עצמו הוא. וכן לשונו בחבורו ספ"ח מהלכות עכו"ם. או שפאה שלא לצורכה וכו' שפאה לצורכה וכו' וקבה דמאי שלא דבשפייה תלן לצורכה מפי מדאיך והרי שוים הם:

כל חבית של יין נסך שנתערבה בחביות של יין של היתר מוליך דמי אותה חבית לים המלח והשאר כולן מותרות בהנאה: **י** כיצד מבטלה. עובד כוכבים לאשרה: קרבם. קסמים יבשים שבאילן נטלן לגרבו לגרוף: וזרד. כרת ענפים לחים שבה: שפאה. תרגוס ואכות אותו טחון (דגרים ט') ושפית יתיה: לצורכה. כדי ליפותה. ואין מבטל ע"ז אלא עובד ע"ז גדול וכן דעת שילע בעוב ע"ז ומשמשיה. ואפילו אם בטלה בע"כ הרי זו מבוטלת:

לע"ז(פ): **י** ביצד מבטלה(פא). קרסם(פב) וזירד(פג). נטל ממנה מקל או שרביט. אפילו עלה. הרי זו בטלה(פד). שפייה(פה) לצורכה אסורה. שלא לצורכה מותרת(פו):

שנויי נוסחאות

י קרסם וזירד. בכי"ק קורסם וזירדיה; במסנ"ב ד"ו קירסים וזורד; במשנ"ל ..זירד. הרי זו בטלה. במשנ"ב ד"ו הרי זה..; בכי"ק, בטלהו"ה במשני"ל ..ביטלה. שפייה. במשנ"ב שיפה; במשני"ל שפאה וכ"ה בד"ק; בכי"ק שפיה. לצורכה אסורה שלא לצורכה. בד"ל ובכי"ק לצרכה ..ושלא לצרכה. וכ"ה ושלא גם במשני"ל:

תוספות רעק"א

י [אות יב] במשנה לצורכהאסור'. והשפאים מותרים. נמרא:

אור גדול

כן בפלוגת ר"מ ורבנן. ובדוחק יש להעמיד זה בכוונת הר"ן. אמנם אכתי קשיא לי מובחים (דף ע"ד) דקאמר רב בטבעת של ע"ז שנתערבה בק' ונפל א' מהם אים הגדול דהוחרו. **חא** אפילו בעצמו יכול להפיל דחוי כמוליך הנאה. והתם משמע דדוקא נפלה ולא הפילה בידים. וע"כ כרבינו יונה. ובזה תמוה לי ג"כ דברי התוס' זבחים (דף ע"ב) בד"ה בולן דכתבו באמצע דבריהם דלפי"ז לקמן בהתיא דמבעת זכוכות מהני הולכת הנאה ותמוה כנ"ל דלפי"ז ל"ל נפלה הא בידים יכול להפיל. גם לא הבנתי מ"ש שם וביבמות (פ"א ב') דגבי פת אסור למכור חוץ מדמי איסור משום שמא יקנה ליתן לפועליו. הא כיון דנותן דמים בעדו הוי בהולכת הנאה. אמנם ז"א דהא נותן הדמים לעכו"ם ולא לים.

תוספת יום טוב — ר' ישמעאל פרק ד עבודה זרה — ר"ע מברטנורה

פרק ד א שלש אבנים זו בצד זו. כתב הר"ב וכ"ם אחת ע"ג שתים שזו עיקר מרקולים ותחלתו. רש"י: **בצד** מרקולים. לשון הר"ב בצד אלכע אמות של מרקולים. ורבנן סברי וכו'. גרלות עמו כלומר סמוכות לו דאיכא למימר דמיה נפול. ומסקי התוס' [ד"ה במקורבות]. ©דהיינו כגון אמה או חלי אמה. ומ"ש הר"ב בין שתים בין שלש אסורים. אמלתא דר' ישמעאל מהדר. דאמר שתים. אבל לרבנן ה"ה אחד נמי אסור והכי קאמרי שגדלות עמה כל האבנים שגדלות עמה בין שלש בין שתים בין אחד. ובגמ' איתא נמי כה"ג ר' ישמעאל אפי' תרתי נמי לתסרו. וכתבו התוס' ה"ה דהוה מלי למימר אפי' חדא נמי מתסר אלא מבוס דבמתני' נקט שתים מותרות. נקט נמי הכא

פרק ד **א רבי** ישמעאל. זו בצד זו. וכ"ם אחת על גב שתים שזו עיקר מרקולים. [מרקולים שם ע"ז הגקרא נלשונם מערקוריס]: בצד מרקולים. בגד ד' אמות של מרקולים כלומר שהאבנים רחוקות ד' אמות מן המרקולים וידוע דלאו מיניה נפל ובהא קאמר רבי ישמעאל דג' אבנים אסורות שאין מרקולים פחות מג' אבנים ועושין מרקולים קטן בגד מרקולים גדול. וקטן הנעשה בגד גדול עבדי ליה בכל דהו ואין חושבין שיהיה אחת על גבי שתים. ורבנן סברי אין עושין מרקולים קטן בגד מרקולים גדול. הלכך גרלות עמו כלומר סמוכות לו. דאיכא למימר מיניה נפל. בין שתים בין שלש אסורים. אין גרלות עמו מותרות. והלכה כחכמים: **ב** מצא בראשו. של מרקולים:

פרק ד **א רבי** ישמעאל אומר שלש אבנים זו(א) בצד זו. בצד מרקולים(ב) אסורות. ושתים מותרות. וחכמים אומרים שנראות עמו(ג) אסורות(ד). ושאין נראות עמו מותרות(ה): **ב** מצא

שנויי נוסחאות

פ"ד א ושתים מותרות בכי"מ שתים.. שנראות עמו אסורות ושאין נראות עמו מותרות. בד"ל **את שהוא** נראה עמו אסור ואת שאין נראה עמו טותר וכ"ה בכי"ק ובמשני"ל (וגרס ..שאינו נראה..) ונוסח הדפוס עדיף דקאי אהכי"ל וכדאמר בגמ' ועי' במיזוגי גלאנטי (ד"ס):

תוספות רעק"א

פ"ד א [אות יג] בתי"ט ד"ה בצד. דהיינו בכבנן. בעניי לא נראה בן אלא דתוס' מסקי דנראית עמו זהו מקרי מקורבות לכ"ע אסורי דאמרינן דממנו נפל ואפי' אחת אסורה. ושלוגתייהו בתוך ד"א אם אינם יראות עמו דלאו מיניה נפל ומ"ל לר"י דאם אין גובה בינתיים דרבן לעשות מרקולים קטן אפילו מב' אבנים ואסורות ואחת מותרות. ואם גובה בינתיים אין

יכין — תפארת ישראל — יכין

שמים בו המורג פקע מוט הערב, גזרקו בין חוטי המתי כשאורג: פ) קמ"ל רישא לרבותא דרבנן אף בשעת גמר הפת ליתא לאבוקה בעין, אפ"ה אסור. וקמ"ל סיפא לרבותא דר"א, אף בשעת גמר הבגד איתא לכרכר בעין, אפ"ה שרי. ולגירסת הספר דגרס רק ברישא פ"א כתערבה באחרים, ורק בסיפא גרס ואחרים באחרים, י"ל דקתני רישא לרבותא דר"א דאפילו במד תערובות שרי בהולכת הנאה לים המלח. ונקט סיפא לרבותא דרבנן דאפילו בב' תערובות אסור פדיון [ותוס' גם בסיפא לא גרסו, ואחרות באחרות] ויש לומר עוד דנקט רישא באכילה לרבותא דר"א, וסיפא בהנאה לרבותא דרבנן: פא) העכו"ם להאשירה, דכל זמן שלא באתה לרשות ישראל מהני ביטול העכו"ם. אבל משמכי ע"ז אף משבא ליד ישראל עכ"ם מבטלה [קמ"ו סעי' ב']: פב) נטל ענפיה היבשים: בג) כרת ענפיה הלחים [וכמ"ק ד"ג ה' כתב דשי' בעצמו דזיכוך שייך בחותך היבשים והלחים יחד]: פד) ואפילו ביטול בעל כרחו מהני [קמ"ז]: פה) אם חתך מגופה שפאים, [שפעהגע] בל"ח: פו) נ"ל דקמ"ל אפילו כרת מגוף עצמה, אפ"ה לצורכה אסורה, ומכ"ם ברישא שלא חתך רק הענפים:

יכין — תפארת ישראל — יכין

פ"ד א) וכ"ם מ' על ב': ב) שם האליל זה הוא מערקור שהמנוהו עובדיו על סוחרים ועוברי דרכים, ומקיימין שכל זה העשוי מלבן בפרשת דרכים, ובידו הנעוויה מורה הדרך, ולפעמים זקפו לבן מ' ע"ג ב' לבנים, שיהיה לבן העליון דומה הראש, וב' לבנים שתחתיו שבולטין מזה ומזה דומה הידים. ואלו הב' ההמוטות, מרקולם גדול נקראין, וכל העובר שם מעובדיו משליך שם לבן לכבודו, וזהו עבודתו: ג) ר"ל כל שסמוכות לו תוך אמה: ד) אפי' מ' או ב' שמונחים שם יחד, או ג' זו בצד זו, אסורות, דאמריק ממרקולים גדול נפל לשם: ה) דבשרחוקות ממרקולים אינן אסורות רק כשמונחות מ' על ב', דאז מרקולים בפ"ע הוא. ור' ישמעאל ס"ל אפי' רחוק בד' אמות ממרקולים הגדול, אסור, דלפעמים עמו מרקולים קטן, דהיינו ג' לבנים זו בצד זו, בצד מרקולים גדול:

מעות כסות או כלים הרי אלו מותרין. והוא שלא יהו מונחין לגוי [כגון] שהיו המעות מונחים בכיס קשור ותלוי לו על לוארו. כסות מקופלת ומונחת על כתפו. או על ראשו. כלים נמי מונחים על ראשו. שכל אלו אינם דרך גוי: **ג** שלא בטובה. שלא יעלה שכר לכומרים: **ד** ע"ז של נכרי אסורה מיד. דכתיב (דברים ז') פסילי אלהיהם תשרפון באש. כשהן טהגין בהן מנהג אלהות אבל אם בטלה הרי אלו מותרים: ושל ישראל. בזמן שיש לו בה שותפות. ואין כן הלכה. דעכו"ם אין מבטל ע"ז של ישראל אפילו יש לו בה שותפות: וישראל אינו מבטל ע"ז של נכרי. ואפי' נתן לו הנכרי רשות: עבדה לע"ז והוי כשבר מקל לפניה דדמי לזביחה] ואע"ג שאין בהם עבודה לגבוה. כעין פיגם מקרי. ויינות ושמנים וסלתות נמי פסיגא דכעין פיגם הוא דהא איתנהו במקדש יין לנסך. שמנים וסלתות למנחות. ובכולהו הני חייביגן דלמא עביד בהו הקרובת כעין פיגם שנסך היין. והקטיר קצת מהשמן והסולת. ואלו בנמלאו שריים הן. כדעבדינן במקדש ומש"ה מיתסרי. הר"ן: פרכילי עגבים. כשהעגבים כרותים עם הזמורות נקרלים פרכילי עגבים. כך פי' הר"ב במשנה ג' פ"ק דעוקצין: **ג** נהנין מהן. דאין הקדש לע"ז עד שיקריב בהקרובת. רש"י: שלא בטובה. פירש הר"ב בלא יעלה שכר לכומרים. וכפירוש רש"י. והקשו בתוספות פרק דלעיל דף מ"ד דלשון בטובה לא משמע הכי. ואדרבה בשכר ושלא בשכר מיבעי ליה. ועוד דאי בשכר. בשיפא כי איכא לאחריה הלך בהדיה דשרי [ועיין לקמן] אמאי הא מרויח לע"ז. ושם מפרש"י שלא בטובה שלא יחזיק טובה לע"ז. ע"כ. ונראה שר"ל וכ"ש שלא יתן שכר. וכהה"ר לרש פרק ה' דעדיות. ומשנה ב' פרק ד' דשביעית לענין פירות שביעית. וכן פירש הר"ן בשם הראב"ד. אבל התוס' כתבו לע"פ שמתנים להם שכר שרי. ולא דמי למתני' ד' פ"ק דחגיגה מעוטרות אסור ליקח מהם משום מכשול ע"ז. דהתם מיירי שהמשכם הוא לצורך הע"ז. ובהכי מתרלה נמי דבפ' ד' דנדרים משנה ו' במודר הנאה דאסור ליקח ממנו אלא בפחות כדהקשה מינה הר"ן על פירש"י. וכיון דלאו לע"ז עלמו לא קשיא מינה כלל: שלא בטובה. פי' הר"ב שלא יעלה שכר לכומרים. איכא דמתני לה בגמ' אריש. ואיכא דמתני לה אסיפא. והרמב"ם [פ"ז] פוסק לקולא כמאן דמתני אריש. אבל זהו לפירושו דמפרש בטובה בדברים כהראב"ד והוי מדרבנן ולהכי אזלינן לקולא. כ"כ הר"ן. אבל בשאר הפוסקים מפרשים כמאן דמתני אסיפא ואפי' יש לאחריה חלק בטובה עם כומרים: **ד** נברי מבטל ע"ז שלו. כתב הר"ב דכתיב פסילי אלהיהם תשרפון באש כשהן טהגין בהן מנהג אלהות. אבל אם בטלום הרי הן בטלים. וכ"כ הרמב"ם בפרק ח' מהלכות ע"ז. ולריך לומר דש"ל אלהיהם למה לי. דאי לכדלעיל משפסלו נעשה לו לאלוה לחוד אתא. הוה מצי למכתב פסיליהם תשרפון באש. אלהיהם דכתב קרא למה לי דודאי דליכא למטעי דכל פסילים אפילו שאינם אלהים שהלריכן הכתוב שריפה אלא אלהים אבמוטינן כשהן טהגין וכו'. ומיהו בגמ' [דף כ"ב] דמאן דדרים פסילי אלהיהם משפסלו לאלוה נפקא ליה שפוסל אלוהו מדכתיב בשיפא דקרא לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך. וקשיא אהדדי. כתיב לא תחמוד. וכתיב ולקחת לך. הא כילד פסלו לאלוה לא תחמוד. פסלו מאלוה ולקחת לך. פירש"י דפסילי דרישא דקרא תרי גווני משמע ודרשינן ליה אאיסור והיתר דקרא: ושל חברו. וג"א ושל ישראל וכן העתיק הר"ב ופי' בזמן שיש לו בה שותפות ואין כן הלכה וכו'. ובגמ'. דרבי בילדותו שנה ושל ישראל וכלומר דשותפות. וסבר ישראל אדעתא דעכו"ם פלח. וכיון דעכו"ם מבטל דנפשיה. דישראל נמי מבטל. ובזקנותו שנה ושל חברו סבר ישראל אדעתא דנפשיה פלח. כי מבטל נכרי דנפשיה. דישראל לא בטיל: ביטל משמשיה. דמשמשיה בתרה גריר. הר"ן:

יכין — תפארת ישראל — יכין

ו) שלא מרקולים: ז) והוא שאין מונחין שם דרך גוי, כגון שהמעות בכיס ותלוי בלוארו, והכסות והכלים מונחים מקופלים על ראשו או על כתפו. דאל"כ הו"ל גוי ע"ז ואסור עד שיתבטל. מיהו כל הקרובה ע"ז אפי' ביטול לא מהני, וגרע בהא מע"ז נופה [קל"ט ג']: ח) בלשון לאטיין נקראו זמורות עגבים משולבות כשרשות במעשה אומן, [פערנולא]: ט) בכלי זכוכית: י) משום הקרובת ע"ז. מיהו דוקא הנהו, דכל הקרובת ע"ז אינו נאסר מיד כשהניחו לפניה, רק אם מינו קרב לפניה בביהמ"ק. דאל"כ לא נאסר רק בעשה בו מעשה, דומיא דזביחה או זריקה, כגון ששבר מקל לפניה, שהוא כעין זביחה, או שזרקו להמקל לפניה. שהוא דומיא דזריקה. וגם צריך שיהיה דרך לעובדה בתוכו הגוף, אף שאין דרך לעבדה בתוכה מעשה. וה"ל במתניתין יינות שמנים וסלתות חזיין לפניה למנחות. ופרכילין נמי שמא בלרן מתחלה לכך דהו"ל כעין ביכורים שבפניה [ופי' י"ל קל"ט ג']: יא) דאין הקדש לע"ז עד שיקריבו בהקרובת: יב) שלא יחזיק טובה לבעליה עומר לו [דלמא]. וכ"ש שאסור ליהן שכר: יג) מדלא קאמר מהנין ממנה אפי' בטובה. כ"ל דה"ק, דוקא בטובה דומיא דשלא בטובה, דהיינו בהחזקת טובה. אבל בשכר אסור [כפ"ק מ"ד]: יד) אף שלא עבדה עדיין: טו) ה"ג ול"נ ישראל: טז) וכ"ש ע"ז שלו שהיה. ע"כ. ולשון הרמב"ם בפ"ז מהלכות עכו"ם וכן אבני מרקולים כל אבן הנראית שהיא עמו אסורה בהנאה: **ב** הרי אלו מותרין. כתוב אחד אומר (דברים כ"ט) והרשו את שקוליהם ואת גלוליהם עץ ואבן [כסף וזהב] אשר עמהם. משמע שהיו מקריבים עץ ואבן. וקרי ליה שקוליהם. אלמא כל מה דמקריבים קמיה מתסר. וכתוב אחד אומר (שם ז') לא תחמוד כסף וזהב עליהם. אבל עץ ואבן לא כתיב. הא כילד עמהם דומיא דעליהם מה עליהם דבר שלו אסור. שאינו שלו מותר. אף עמהם דבר שלו אסור. ושאינו שלו מותר. אבל איפכא לא דא"כ לא יאמר עליהם. גמ': פרכילי עגבים. ועטרות של שבלים. הני מדין הקרובת מיתסרי. דבגמ' דף כ"א ע"ל מוקמינן להו כגון שבלרן מתחלה לכך והוו כעין פגים כיון שהיו באים במקדש לבכורים [דלא כרש"י שמפרש שבבלירתה עבדה לע"ז והוי כשבר מקל לפניה דדמי לזביחה] ואע"ג פחסה

גמ' פגים שנסך היין. והקטיר קצת מהשמן והסולת. ואלו בנמלאו שריים הן. כדעבדינן במקדש ומש"ה מיתסרי. הר"ן: פרכילי עגבים. כשהעגבים כרותים עם הזמורות נקרלים פרכילי עגבים. כך פי' הר"ב במשנה ג' פ"ק דעוקצין: **ג** נהנין מהן. דאין הקדש לע"ז עד שיקריב בהקרובת. רש"י: שלא בטובה. פירש הר"ב בלא יעלה שכר לכומרים. וכפירוש רש"י. והקשו בתוספות פרק דלעיל דף מ"ד דלשון בטובה לא משמע הכי. ואדרבה בשכר ושלא בשכר מיבעי ליה. ועוד דאי בשכר. בשיפא כי איכא לאחריה הלך בהדיה דשרי [ועיין לקמן] אמאי הא מרויח לע"ז. ושם מפרש"י שלא בטובה שלא יחזיק טובה לע"ז. ע"כ. ונראה שר"ל וכ"ש שלא יתן שכר. וכהה"ר לרש פרק ה' דעדיות. ומשנה ב' פרק ד' דשביעית לענין פירות שביעית. וכן פירש הר"ן בשם הראב"ד. אבל התוס' כתבו לע"פ שמתנים להם שכר שרי. ולא דמי למתני' ד' פ"ק דחגיגה מעוטרות אסור ליקח מהם משום מכשול ע"ז. דהתם מיירי שהמשכם הוא לצורך הע"ז. ובהכי מתרלה נמי דבפ' ד' דנדרים משנה ו' במודר הנאה דאסור ליקח ממנו אלא בפחות כדהקשה מינה הר"ן על פירש"י. וכיון דלאו לע"ז עלמו לא קשיא מינה כלל: שלא בטובה. פי' הר"ב בלא יעלה שכר לכומרים. איכא דמתני לה בגמ' אריש. ואיכא דמתני לה אסיפא. והרמב"ם [פ"ז] פוסק לקולא כמאן דמתני אריש. אבל זהו לפירושו דמפרש בטובה בדברים כהראב"ד והוי מדרבנן ולהכי אזלינן לקולא. כ"כ הר"ן. אבל בשאר הפוסקים מפרשים כמאן דמתני אסיפא ואפי' יש לאחריה חלק בטובה עם כומרים: **ד** נברי מבטל ע"ז שלו. כתב הר"ב דכתיב פסילי אלהיהם תשרפון באש כשהן טהגין בהן מנהג אלהות. אבל אם בטלום הרי הן בטלים. וכ"כ הרמב"ם בפרק ח' מהלכות ע"ז. ולריך לומר דש"ל אלהיהם למה לי. דאי לכדלעיל משפסלו נעשה לו לאלוה לחוד אתא. הוה מצי למכתב פסיליהם תשרפון באש. אלהיהם דכתב קרא למה לי דודאי דליכא למטעי דכל פסילים אפילו שאינם אלהים שהלריכן הכתוב שריפה אלא אלהים אבמוטינן כשהן טהגין וכו'. ומיהו בגמ' [דף כ"ב] דמאן דדרים פסילי אלהיהם משפסלו לאלוה נפקא ליה שפוסל אלוהו מדכתיב בשיפא דקרא לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך. וקשיא אהדדי. כתיב לא תחמוד. וכתיב ולקחת לך. הא כילד פסלו לאלוה לא תחמוד. פסלו מאלוה ולקחת לך. פירש"י דפסילי דרישא דקרא תרי גווני משמע ודרשינן ליה אאיסור והיתר דקרא: ושל חברו. וג"א ושל ישראל וכן העתיק הר"ב ופי' בזמן שיש לו בה שותפות ואין כן הלכה וכו'. ובגמ'. דרבי בילדותו שנה ושל ישראל וכלומר דשותפות. וסבר ישראל אדעתא דעכו"ם פלח. וכיון דעכו"ם מבטל דנפשיה. דישראל נמי מבטל. ובזקנותו שנה ושל חברו סבר ישראל אדעתא דנפשיה פלח. כי מבטל נכרי דנפשיה. דישראל לא בטיל: ביטל משמשיה. דמשמשיה בתרה גריר. הר"ן:

שנויי נוסחאות

ב כסות או כלים (הרי אלו) מותרין. בכי"מ או כסות. מותרין וליתא. ועטרות. במכנ"ר עטרות.. ויינות ושמנים. בכי"מ יינות שמנים וכ"ה שמנים גם במכנ"ר. קרב על גבי. בכי"מ ..לגבי; בד"נ ליקרב..: **ג** שהיה לה גינה. בד"נ ובכי"ק ..גנה; במכנ"ר שיש בה.. וכ"ה שיש גם בכי"מ. נהנין מהן. בכי"מ בכל המכנ' ממנה. (בין) בטובה (ובין) שלא. בד"נ ובכי"ק ובכי"מ ובמכנ"ר ליתא: **ד** (אין אסורה עד) שתיעבד. בכי"מ אינה.. בד"נ ובכי"ק ובמכנ"ר משתעבד וליתא. ושל חברו. בד"נ ובכי"ק ובמכנ"ר ושל ישראל וע"י הוי"ט. וישראל אין. בד"נ ובכי"ק ובמכנ"ר ..אינו. ע"ז ביטל במכנ"ר ..מבטל.

תוספות הדשים

ד תוי"ט בד"ת ושל מכרו כו' כי מב"ל נכרי כו' ממש דוקא חלקו של ישראל אי"ל לבטל אבל הלקו יכול לבטל אף שיש לישראל שותפות בגווה והיינו כשהוכר חלקו של עכו"ם וכ"כ הגהת הרא"ש ומסיים שם אפילו למאן דלית ליה בגילוי הכא יש גילוי דאיסור עכו"ם דרבנן מינהו ומעתה יקשה מתני' ד' פרק דלעיל. וע"ש בהי"ט ד"ה מכיון דלא היקן בלוס בתירוץ. ואפשר דפירושו נמי הואיל דישראל לא מלי מבטל גם אלק דידיה לא בטיל:

ראשון לציון

ג תוי"ט ד"ה שלא בטובה כו' דלי' בטובה לא משמע הכי כו' עיין יש סדר למשנה:

תוספות רעק"א

עושים מרקולים קמן רש סנ' אבנים ולאחר ד"א הכל מותר:

ה אינה בטילה. פירש הר"ב דלפוס שעה רתח עלה והדר פלח לה. דאמר קרא (ישעיה ה') והיה כי ירעב והתקיף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה. וכתיב בתריה ואל ארץ יביט. דאמ"נ דקלל במלכו ובאלהיו. ופנה למעלה [פנה לבו למעלה למים] אל ארץ יביט [חוזר ועובד ע"ז שלו] גמ'. ולא דמי להא דמתני' ד' פרק דלעיל דקאמר ליה זו עומדת על הכיב וכל העם מסתיגין לפניה ליגו נוסג בה מנהג אלהות מקרי. דהתם כל שעתא ושעתא בזלזולא קיימא. גמרא שם [דף מ"ד ע"ב]: רבי אומר בטלה. לשון הר"ב פלוגתא דר' ורבנן כשמכרה לעכו"ם אבל מכרה לישראל אורף דברי הכל בטלה. וכן לשון הרמב"ם. וממילא דעכו"ם דאמרן אף לאורף הוא דפליגי דאי לא תימא הכי לאמוטיקן רבותא דאפילו באורף עכו"ם דברי הכל בטלה. ובגמ' איתא בהדיא מחלוקת באורף עכו"ם וכו'. וז"ל הר"ן מחלוקת באורף עכו"ם כלומר שמכרה עכו"ם לאורף חברו דהתם אמרי רבנן דלא בטיל דסבר המוכר כיון דלוקחה עכו"ם הוא פלח לה ולא חבר לה. אבל באורף ישראל דברי הכל בטל. דמידע ידע עכו"ם. דישראל חבר לה ע"כ. וכתב עוד ומשכנה כגון שאומר אם לא הבאתי לך מכאן עד יום פלוני הרי היא שלך והגיע הזמן ולא פדאה דהוי ליה כמכירה דאם לא כן מאי רבותיה באורף. ע"כ. ובב"י סימן קמ"ו כתב דגרשה מדברי הרמב"ם דלא מפליגינן [בין] אורף ישראל לאורף עכו"ם אלא במכרה אבל לא במשכנה. ע"כ. ולי אין גרשה כן מדבריו דאדתידוק מרישיה שכתב שמכרה לאורף ישראל בטלה. ולא נקט לו במשכנה דמ"מ דבמשכנה אף באורף ישראל לא בטלה. תידוק מסיפא איפכא שכתב אבל אם משכנה או מכרה לעכו"ם לו לישראל שאינו אורף וכו' אינה בטלה דמ"מ דדוקא משכנה לישראל שאינו אורף הא לאורף בטלה. וכן בכ"מ כתב כדברי הר"ן. וכמעי' דמכרה דנקטי הר"ב והרמב"ם בפירושו לאו בדוקא נקטי. אלא מכרה דתנן ברישא נקטי וה"ה למשכנה: **ן** מפני שמעמידין אותם בשעה שהמלכים עוברים. פי' הר"ב ופעמים שהמלכים עוברים בדרך אחרת ואין חוסמין להם. הלכך לאו משמעי ע"ז חביבי. וכן ל' רש"י. וז"ל הר"ן כיון שלפעמים וכו' לא קביעי למחשביהו משמעי ע"ז. ולאלתר מייתי מייתי והוי ליה כע"ז שהניחו עובדיה דשרי. ע"כ. והתוס' כתבו והכומריה שעבדוס לא עשאום ע"ז אלא לאורף המלכים וכשרואין שאין המלכים עוברים ר"ל ממלכותן. ולא ידעתי למה הרמב"ם בחבורו. וכן הטור לא העתיקו בכאן זו: **ן** שאלו את הזקנים ברומי. כלומר דבר זה נשאל לחכמי ישראל ברומי. הר"ן: יאבד עולמו מפני הטועים. וא"ת יוכיבוס. יאבד הטועים. לא קשיא שהרי מליגו שאובדים במלאת ספקם ואתם כענין יושבי הארץ אחרן כענין וכמו שהם קודם לכן לא נאבדו כמו שנאמר

ה כיצד מבטלה. נ"ג ע"א: קטע ראש אזנה. מיי' פ"ח מה' ע"ז ה"י. סמ"ע י"ד סימן קמ"ו ס"ז: פחסה. מ"ש ס"ה: רקק בפניה. מ"ש ע"ב: לא בישל. מיי' שם מה"ש שם ס"ח: **ן** ע"ז שהניחוה עובדיה. נ"ג ע"ב מי' יהוזלמי בלון פ"ב ה"ל מיי' פ"ח מה' ע"ז הי"א עוש"ע י"ד סימן קמ"ו ס"י: **ן** שאלו את הזקנים ברומי. נ"ל כ"ב מכילתא יתרו פ"ג:

שנויי נוסחאות

משמשיה מותרין. במשנ"ב משמשין.: נד"ל ו נ מ ב י ' ר משמשיה סבוטלין נכי"ק..מובטלין; נכי"מ וכו"ל"ב הן מותרין. **ה** שלא חיסרה בטלה. נכי"ק שאין (?) היסרה ביטלה וכ"ה ביטלה גס במכני"ל. רקק בפניה. במשנ"ב רק.. גררה וזרק. נד"ל גיררה זרק וכ"ה זרק גס נכי"ק ובמשנ"ב ובמכני"ל: **ן** בשעת מלחמה. נד"ל ונכי"ק ובשעת.. בימוסיאות. נד"ל ונכי"ק בומסיות. מותרות נכי"ק ובמכני"ל סותרין: נד"ל אסורין ומוכח מגמ' דטעות היא (ד"ס). שמעמידין אותם. במשנ"ב ..אותה: **ן** למה אינו מבטלה: נד"ל ונכי"ק ו נ כ י ' מ ובמכני"ל מפני מה.. אלו לדבר. בכי"מ אם לדבר. שאין צורך לעולם (בו). נכי"ק שאינו צורך העולם בו; במכני"ל ..העולם בו; נד"ל ..בעולם וליתא; נכי"מ שאין העולם צריך לו. ולכובבים(ולמזלות) נד"ל ונכי"ק לי לו: במכני"ל לכוכבים ולמזלות להרים ולגבעות. שאין צורך לעולם בו וינוח דבר שצורך העולם בו, נד"ל ונכי"ק ובמכני"ל שאין צריך העולם בו ויקיים דבר..; בכי"מ שאין העולם צריך לו ויקיים דבר שהעולם צריך לו. מ־זיקין. נד"ל ובמכני"ל מחזיקין. שאובדים תדעו שהן אלוהות. נכי"ק ובמכני"ל ויאסרו תדעו..; נכי"מ ויאסרו.. אלהות; נד"ל ויאסרו תדעו שאין (?).. שהרי הן לא בטלו. במכני"ל שהרי אילו בטלו ואילו לא ביטלו; נד"ל ונכי"ק שהרי הן אילו לא בטלו; בילקוט כ"י. לא בטלו אלא עולם כמנהגו נוהג ושוטים שקלקלו שתיירין ליתן את הדין ועי' גגמ':

ראשון לציון

ן בפשנה אמרו (להן) נ"ל להם וכן כל להן דלקמן נ"ל להם:

ה אינה בטילה. פירש הר"ב דלפוס שעה רתח עלה והדר פלח לה. דאמר קרא (ישעיה ה') והיה כי ירעב והתקיף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה. וכתיב בתריה ואל ארץ יביט. דאמ"נ דקלל במלכו ובאלהיו. ופנה למעלה [פנה לבו למעלה למים] אל ארץ יביט [חוזר ועובד ע"ז שלו] גמ'. ולא דמי להא דמתני' ד' פרק דלעיל דקאמר ליה זו עומדת על הכיב וכל העם מסתיגין לפניה ליגו נוסג בה מנהג אלהות מקרי. דהתם כל שעתא ושעתא בזלזולא קיימא. גמרא שם [דף מ"ד ע"ב]: רבי אומר בטלה. לשון הר"ב פלוגתא דר' ורבנן כשמכרה לעכו"ם אבל מכרה לישראל אורף דברי הכל בטלה. וכן לשון הרמב"ם. וממילא דעכו"ם דאמרן אף לאורף הוא דפליגי דאי לא תימא הכי לאמוטיקן רבותא דאפילו באורף עכו"ם דברי הכל בטלה. ובגמ' איתא בהדיא מחלוקת באורף עכו"ם וכו'. וז"ל הר"ן מחלוקת באורף עכו"ם כלומר שמכרה עכו"ם לאורף חברו דהתם אמרי רבנן דלא בטיל דסבר המוכר כיון דלוקחה עכו"ם הוא פלח לה ולא חבר לה. אבל באורף ישראל דברי הכל בטל. דמידע ידע עכו"ם. דישראל חבר לה ע"כ. וכתב עוד ומשכנה כגון שאומר אם לא הבאתי לך מכאן עד יום פלוני הרי היא שלך והגיע הזמן ולא פדאה דהוי ליה כמכירה דאם לא כן מאי רבותיה באורף. ע"כ. ובב"י סימן קמ"ו כתב דגרשה מדברי הרמב"ם דלא מפליגינן [בין] אורף ישראל לאורף עכו"ם אלא במכרה אבל לא במשכנה. ע"כ. ולי אין גרשה כן מדבריו דאדתידוק מרישיה שכתב שמכרה לאורף ישראל בטלה. ולא נקט לו במשכנה דמ"מ דבמשכנה אף באורף ישראל לא בטלה. תידוק מסיפא איפכא שכתב אבל אם משכנה או מכרה לעכו"ם לו לישראל שאינו אורף וכו' אינה בטלה דמ"מ דדוקא משכנה לישראל שאינו אורף הא לאורף בטלה. וכן בכ"מ כתב כדברי הר"ן. וכמעי' דמכרה דנקטי הר"ב והרמב"ם בפירושו לאו בדוקא נקטי. אלא מכרה דתנן ברישא נקטי וה"ה למשכנה: **ן** מפני שמעמידין אותם בשעה שהמלכים עוברים. פי' הר"ב ופעמים שהמלכים עוברים בדרך אחרת ואין חוסמין להם. הלכך לאו משמעי ע"ז חביבי. וכן ל' רש"י. וז"ל הר"ן כיון שלפעמים וכו' לא קביעי למחשביהו משמעי ע"ז. ולאלתר מייתי מייתי והוי ליה כע"ז שהניחו עובדיה דשרי. ע"כ. והתוס' כתבו והכומריה שעבדוס לא עשאום ע"ז אלא לאורף המלכים וכשרואין שאין המלכים עוברים ר"ל ממלכותן. ולא ידעתי למה הרמב"ם בחבורו. וכן הטור לא העתיקו בכאן זו: **ן** שאלו את הזקנים ברומי. כלומר דבר זה נשאל לחכמי ישראל ברומי. הר"ן: יאבד עולמו מפני הטועים. וא"ת יוכיבוס. יאבד הטועים. לא קשיא שהרי מליגו שאובדים במלאת ספקם ואתם כענין יושבי הארץ אחרן כענין וכמו שהם קודם לכן לא נאבדו כמו

ה פחסה. בפניה. מעכה בקורנס עד שהסיר צורת פניה: גררה. סחוב והסלך בתוך הטיט: אינה בטילה. דלפוס שעה רתח עלה והדר פלח לה: רבי אומר בטלה. פלוגתא דרבי ורבנן כשמכרה לעכו"ם. אבל מכרה לישראל אורף דברי הכל בטלה. והלכה כחכמים: **ן** שהניחוה עובדיה. ואין דעתם לחזור: בשעת שלום מותרת. הואיל וילאו לדעת ולא נטלוה עמהם בטלוה: בימוסיות של מלכים. אבני גזית המתוקנות בדרך מהלך המלך וכשהמלך עובר עם מוביבים עם ע"ז והוא מכתחום לה. וכגמרא מפרש מפני שמניחין אותה כלומר אינן מוחלות להוביב עם ע"ז כל שעה אלא בשעה שהמלכים עוברים. ופעמים שהמלכים עוברים בדרך אחרת ואין חוסמין להם. הלכך לאו משמעי ע"ז חזרו: בימוסיאות של מלכים. הרי אלו מותרות. מפני שמעמידין אותם בשעה שהמלכים עוברים: **ן** שאלו את הזקנים ברומי. אם אין רצונו בע"ז למה אינו מבטלה. אמרו להן אילו לדבר שאין צורך לעולם בו היו עובדין. היה מבטלו. הרי הן עובדין לחמה. וללבנה. ולכוכבים ולמזלות. יאבד עולמו מפני השוטים. אמרו להם אם כן יאבד דבר שאין צורך לעולם בו. ויניח דבר שצורך העולם בו. אמרו להן אף אנו מחזיקין ידי עובדיהם של אלו. שאומרים תדעו שהן אלוהות. שהרי הן לא בטלו:

יכין תפארת ישראל יכין

לון לה ביטול עולמית אפי' במשותף בה עם העכו"ם [קמ"ו ח'] יו) אפי' הם כבר ביד ישראל, נתבטלו עם ע"ז שנתבטלה בעודה ביד עכו"ם [שם י"ג]: יח) הכה בקורנס עד שנתמעט פניה דוקא: יט) דרך לפי שעה רתח עליה, והדר פלח לה: כ) אפי' לאורף ישראל אסרי רבנן [וי"ח]: בא) והכי קיי"ל. מיהו משמעי ע"ז שמשכן ולא פדאן, נתבטלו [שם ס"ח]: כב) מיהו בהיו יכולין לחזור אליה ולא חזרו, נתבטלו [שם]: כג) אבני גזית שמזה ומזה בדרך המלך, שכשהמלך עובר, מוביבין שם ע"ז, וכשעובר שם משתחווה לה: כד) ר"ל לפעמים המלך עובר בדרך אחרת, ואינו חוסם למה שהניחו כאן הע"ז, וסו"ל כע"ז שהניחוה עובדיה בשעת שלום, דשריא. אי נמי שכשירצו שהמלך יבזה אותה, גם הן מבטלין אותה [כך כתבו הרי"ן ותוס', וק"ל מה איריא בימסאות, הרי גם הע"ז בעצמה נמי מותרת מה"ט ואפשר דבע"ז נוסף לא קיימא נסתמא. אבל מ"ש הר"ב דמשום שמעמידין אותם רק לפי שעה לא נאסרה, כך כ' רש"י נמתני' לפי הס"ל, אבל לא קיי"ל כן, דאפ"ה כשהקלוה לכך אסור [ס"ך קמ"ס ס"ק י"ח]: כה) ואם יאבד הטוטים תתבטל הבחירה, שכל מ' יהיה ירא לנפשו. משא"כ כשיאבד הע"ז, לולא הטעם של איבוד העולם, הי' ראוי שיבטלה הקב"ה, דלא תתבטל הבחירה עי"ז, דהרי יכול לעשות אחרת. [והא דהקשו על ע"ז ולא הקשו על שאר עבירות, דכל הגוזל ראוי שיאבד גזילתו, וכל אוכל איסור ראוי שלא ישבע. י"ל שאני ע"ז דתמידי שטוגע בכבוד עצמו ית', והוא תכלית הבלמת כל בני שלש שיכירו הבורא שלם, לפיכך חשבו, שראוי שיעבר הקב"ה האדם מחטא זה]: כו) ר"ל נגדיק את העובדים לעבד הטמים לבקש להם התגלות, דבלמא בשיטה כולן י"ל שאין הקב"ה חושש לטפשים הללו וכדאמרינן בענל כלום מתקנא אלא גבור בגבורו וכו', וכי בשביל שוטים הללו יאבד הקב"ה עולמו לכן מניח כולן לחודיע שאין חושש. אבל אם יאבד קצת מהן ויקיים קצת מהן, הרי ירמו שחושש לפגם כבודו ית', יאמרו א"כ למה לא יאבד עולמו עם כולן בעבור כבודו, בלתי ספק מ"ו תם כחו מלבטלן: כז) והאחרים בטלו ולא

ח גת בעוטה. שבעטה וזרקה עכו"ס: אע"פ שהוא נוטל בידו. ענבים מתוך היין. ונותן' בתפות. מקום אסיפת הענבים העשוי כמין גל קרוי תפוח וסבר תנא דידן דאינו נעשה יין נסך עד שירד לבור. וזו משנה ראשונה היא ואין הלכה. אלא כיון שהתחיל היין להמשך נעשה יין נסך: מה שבבור אסור. אם יגע בו עכו"ס אחרי כן: **ט** דורכין עם העכו"ם בגת. ולא אמרינן משתכר באיסורי הנאה הוא *)[דאפילו בשתיה שכר האי תנא דשרי כל זמן שלא ירד לבור. ומשום גורם טומאה ליכא במשנה שדרך בהם עכו"ם [מטע]. נטמאו. ונמצא שאין הישראל גורם טומאה: אבל לא בוצרין עמו. לפי שמותנים בגת טמאה. והעכו"ם מטמא הענבים במגעו. והישראל הבוצר עמו גורם טומאה. וסבר האי תנא אסור לגרום טומאה לחולין שבא"י ואפילו הם של עכו"ם. ואין הלכה כמשנה זו דקיי"ל כיון שהתחיל היין להמשך נעשה יין נסך הלכך אין דורכין עם העכו"ם

*) כר"ב ד"ה ואפילו.

ח לוקחין גת בעוטה מן העכו"ם(כח) אף על פי שהוא נוטל בידו(כט) ונותן לתפוח(ל). ואינו נעשה יין נסך עד שירד לבור. ירד לבור(לא) מה שבבור אסור. והשאר מותר(לב): **ט** דורכין עם העובד כוכבים בגת(לג) אבל

בגת

מהני' י' אי נמי דאין דרך נסוך ברגל [כדלקמן דף כ"ז] ואפי' מתכוין. ומחלקו בזה הפוסקים: לתפוח. פי' הר"ב מקום אסיפת וכו' קרוי תפוח. עיין בפירוש משנה ב' פ"ב דתמיד: ואינו נעשה יין נסך וכו'. לכון התוס' אינו נעשה וכו' כך הגירסא. וי"ם שגורסים באינו והוי סיפא פי' דרישא. אבל אותם ספרים שגורסים שאינו כוי"ן. וא"כ נשמע דין אחר באפי' נגע עכו"ם בקלוח המושך מן הגת וירד לבור אינו נאסר. וקשיא אמאי הצטריך למהני אע"פ שבטל בידו ונותן לתפוח. הא מכיפא שמעינן יותר שאינו נעשה יין נסך כלל עד שירד לבור. וי"ל דלא זו אף זו קתני א"כ תנא סיפא לגלוי רישא דלא תימא דאתיה כשהכל נאסף אל התפוח הוי באינו ירד לבור. קמ"ל סיפא דירד לבור דוקא. ע"כ: עד שירד לבור. כתב הר"ב ואין הלכה אלא כיון שהתחיל היין להמשך נעשה יין נסך גמ'. ופירש"י שהגת עשויה כמדרון ומשנה שהוא נמשך מצד העליון לצד התחתון קרוי יין. ע"כ. ובגמרא דביין נסך אחמירו רבנן אע"ג דלענין מעשרות לא נקרא יין עד שיקפה כדתנן במשנה ז' פ"ק דמעשרות א"ל בשלה בחבית כמ"ש במשנה ז' פ"ז דב"מ: לבור. בור היו עושין לפני הגת. והכלי נתון שם לקבל היין. ויש שטחין הבור בסיד והיין משתמר בתוכה ואינו מתבב טפה. והוא בור סוד [כלומר דתנן בפ"ב דאבות משנה ח'] רש"י: מה שבבור אסור. פירש הר"ב אם יגע בו עכו"ם אח"כ. וכן פירש"י. ומסיימו התוס' והשאר מותר. ואפי' יגע בו עכו"ם. דומיא דרישא דנתינה לתפוח מיירי בנגיעה אף מותר דסיפא מיירי בנגיעה: מותר. אף בשהיה כי רישא דלוקחין משמע דמותר אף בשתיה. תוס'. ועיין בפ"ה הר"ב משנה דלקמן: **ט** דורכין עם העכו"ם בגת. כתב הר"ב ומשום גורם טומאה ליכא במשנה שדרך בהם העכו"ם מטע נטמאו. וכן פירש"י ומסיימו התוס' דאין לפרש דורכין. בתחלת דריכה ומטעם שנטמאו הכל בגת טמאה. דא"כ ישראל העשה פירותיו בטומאה אמאי לא דורכין עמו כיון שנטמא הכל בגת טמאה [ועיין לקמן. וכן בפירוש הרמב"ם שכתוב לקמן] אלא בסוף דריכה. וכן מ:מע בירושלמי. ע"כ. והו מכייס רש"י ומשום מסייע ידי עובדי עבודה ליכא שהעכו"ם לא נגעוה על כך: אבל לא בוצרים עמו. פירש הר"ב לפי שמותנים בגת טמאה והעכו"ם מטמא הענבים במגעו. תמיהה לי דכיון דבגת טמאה נותנה תיפוק ליה דמהגת מיטמא בלא נגיעת העכו"ם. וכן קשיא דאי חוששין לטומאת מגע עכו"ם. למה לי דנותנה בגת טמאה. ולכון רש"י לפי שמותנים בגת טמאה וגורם טומאה הוא שנתינתן לגת לשם דריכה הוא ודריכתן תמיד [לפי שהוכשרו ע"י משקין היולדין בשעת דריכה. הר"ן] וקודם דריכה ודאי לא מקבלי טומאה דשתמן לא הוכשרו. והא דקיי"ל הבוצר לגת הוכשר [במשנה י"ח דבר פ"ק דשבת] [דף ט"ו] היינו היכא דהוכשר ודאי. ע"כ. וז"ם התוס' [ד"ה אבל]. דמשם"ה לא פירש"י שמא יבצרנו בכלים טמאים דאפי' אם בצרו בכלים טמאים לא נטמאו עד שלא הוכשרו דהתמא לא הוכשרו. ע"כ. ולכון הרמב"ם וזה הטעם לאסור שבצור העכו"ם עמו. לפי שעיקר בדיעו הבוצר לגת הוכשר. וכשנגע בו עכו"ם הגה טמאו ויהיה הוא עוזר לטמא כשהוא בוצר עמו וכו' אבל מה שאחיר

לנעוע

ח לוקחין גת בעוטה כו'. נ"ה ע"ח: ואינו עושה יי"נ עד שירד לבור. ירושלמי כלה פ"ב ה"ה: **ט** דורכים עם הנכרי בגת. נ"ה פ"ח:

שנויי נוסחאות

ח לתפוח. בד"ן ובכ"ק ובכי"מ ובמכי"ל לתוך התפוח. ואינו נעשה. בד"ן ובכ"ק ובמכי"ל אינו. במכב"ב ואינו עושה ועי' תוי"ט. עד שירד לבור. בכי"מ לתוך הבור. (ירד לבור). במכב"ב ד' קלקלה נמטע בשנגה והמסר"ם שהיה לפניו דפוס זה הוסיפו (ד"ם):

לקוטים

פ"ד ח תוי"ט ד"ה **עד** וכו' קרוי יין. ונעשה כולו יין נסך ואפי' מה שלא נמשך כך סיים רש"י והוכיח הר"ן שכדבריו עיקר וכתב דדבר זו הלכתיים ז"ל מקולין לומר דהא דאמרינן מכיון שהתחיל לימשך דוקא משהתחיל להמשך לגור אבל מתחלה לעליונה של גת הוה המשכה לעשות יין נסך ולפיכך הם מתיריים לדרוך עם הנכרי בגת פשוקה כל שלא ירד ממנה כלום לבור וכו' זהו דרך פירושם ואינו מחוור באינה נקראת המשכה אלא בגת עצמה אבל מן הגת לבור ירידה נקראת ולא המשכה ובדתנן במתני' עד שירד לבור ולדבריהם הו"ל לרב הונא לומר יין מכיון שהתחיל לירד נעשה יין נסך אלא ודאי אפי' בגת עצמו קרוים המשכה ונעשה יין נסך והכי איתא בתוספתא דהגיגת אתם הלוקח עניבו ענבים מן הנכרים ומצא התחתון נטמאים מותר בידו נטמאים אסור אלמא דאפי' בגת עצמו כל שהוא נמשך נעשה יין נסך כדברי רש"י ז"ל וכ"כ הרמב"ם בפ"ח מה' מאכלות אסורות ע"כ. (בית דוד):

ט תוי"ט סד"ה דורכין וכו' וכן משמע בירושלמי. דאמר דורכין עם הנכרי בגת כדא דאמר והוא דהלכו עליו דריכת שתי וערב אבל לא הלכו עליו שתי וערב לא. תוספות. (בס):

יכין — תפארת ישראל — יכין

ולא יהנו דמפני שיש לעולם לורך להם לא בטלו: בח) שבעט ודרך העכו"ם הענבים שבשם. [ואע"ג דמשניות הבאין עד סוף הפרק, כולן מדברים מבעיות ענבים וי"ל, ולפיכך טפי היה שייך שיתחברם תנא לפרק דלקמן שמדבר ג"כ מיי"ל. ל"ל דמבו"ה חברן תנא לפרקן שמדבר מענייני ע"ז, כדי שלא לפייס הפרק עם הוכחת טעות שע"ז אלהות]: כט) ענבים מתוך היין: ל) הוא מקום קבולה הענבים. ור"ל אף שנגע העכו"ם ממש בידו בהענבים שנדרכו בגת ובהשרף בם, אפ"ה ברי, דאכתי לאו יין הוא. ולב"י דס"ל [י"ד קכ"ג י"ח] דבנגע, ברגל נמי אסור, א"כ מה רבותא דלקח ענבים בידו, מהדריכה שדרכה ברגלו. י"ל דרבותא היא די"ל דבהדריכה איכא דבעבידתיה טריד. משא"כ בלוקח ענבים בידו אין כאן עבידתא: לא) הוא הבור שלפני הגת, שסדרן אותו שלא יבלע היין, והיין מקלח מהגת לתבור, ואם לאחר

שירד נגע בו עכו"ם אסור: לב) אף אם יגע בקלוח מותר. ואמן קיי"ל, דמשהתחיל היין להמשך, אפילו נמשך רק בהגת עצמו אז נאסר במגע. ובפיהה ישראל החרלנים למעלה והיין נכתר בהגת לבדו נקרא המשכה, דאז אפילו נגע עכו"ם רק בחרלנים שם בהן טופח על מנת להטפיח נאסר היין [קכ"ג י"ז]: לג) של עכו"ם, ואף הוא משתכר באיסורי הנאה, דס"ל דכל זמן שלא ירד לבור אפילו בשתייה ברי. [ואילה"ק עכ"פ גורם טומאה לחולין שבא"י, שיוכשרו הענבים ע"י היין היולא, ויתעמא מהגת של עכו"ם שהוא טמא. ולי"ל משום דבבר הוכשרו כשבולן, דהרי הבוצר לגת הוכשר [בשבת דש"ו]. ליתא, דהתם לא הוכשר רק מדרבנן מגזירות י"ח דבר, והכתא כשדודכן, יכשיון מדאורייתא, ויגרום שיקבלו טומאה דאורייתא. י"ל דמיירי שבבר הלך עכו"ם בדריכתו שתי וערב, והוכשרו ונטמאו בבר. מיהו אגן קיי"ל דחולין מתוקנים שבא"

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לבעוט עמו לפי שסבת הטומאה כבר עברה לפי שכבר נטמא במגע עכו"ם והוא מוכשר כמו שהוא עיקרנו. ע"כ. הא קמן דז"ם הר"ב לפי שטותגס בגת טמאה מלטון רש"י הטתיק כן. ומטוס שט"י דריכה יהא מוכשר. אבל בלא"ם סתמא לא האכשרו. ואין העכו"ם מטמא במגעו. וז"ם הר"ב והטכו"ם מטמא הטגבים במגעו מלטון הרמב"ם הטתיק כן דס"ל דבבירה הוכשרו מן הסתס ומליגו למדין שאין הרבבת בני הפירושים טולים כאחד. ולפיכך לא ה"ל להר"ב לחברס בלשון אחד: לא בוצרין עמו. כתב הר"ב וכבר הלו תנא אסור וכו' ואין הלכה כמבנה זו וכו' וקיי"ל מותר לגרוס טומאה לחולין שבא"י כשהחולין הם של עכו"ם. אבל ישראל עובר עבירה הוא לפי שמטמא התרומה וכו' כדמסיק הר"ב לקמן וכן פירש"י גם הרמב"ם מפרש כן. ותגן במ"ב פ"ק דמעשרות הטגבים משהבאתיו חייבים במעשרות ולפיכך הויין טבולין לתרומה קודם בבירה משא"כ לענין חלה שלא אסרו בסוף פ"ה דנגעין ובשביעית אלא משטיול המים. וכיולא בזה תירלו התוס' התם בגיטין [דף ס"א] ועיין עוד מזה לקמן. גם עמ"ש עוד בזה בכפ"ה דשביעית בס"ד. ומ"ש הר"ב ומיהו ישראל הבולר כרמו לכתחלה לא יקח עכו"ם עמו וכו' משום מגע עכו"ם לעבותו יין נסך אתמר בגמ' דף ג"ע: לא דורכין. שדריכתן בעבירה בגת טמאה. ודריכתן הוא עיקר טומאתן כשנעשין משקה הן טמאין ע"י הגת. רש"י. ומסיימי התוס' [ד"ה אין טורין]. דאלטריך לאשמועינן בסוף דריכה דאסור לסייע ידי עוברי עבירה אע"פ שכבר התחיל בעבירה. ע"כ. ומשום דדריכה חד מעשה הוא הלכך אסור אע"פ שכבר טמא בתחלת דריכה ולא דמי לטמא בגת שכתבו התוס' לעיל דתו ליכא למיסר לדרוך עמו כיון שכבר נטמא וכן לא דמי למוליכין עמו חביות דסיפא ודמיא ללא עורכין אע"ג דנטמא בליסה. ולהרמב"ם אף בבירה בכלל מלאכת הדריכה היא ולפיכך אף ע"פ דלסברתו כבר נטמא בבירה. אפ"ה אין דורכין. וכן לשונו כבדרכו הטגבים [וגאפה הפת] כשלמה העבירה ולפיכך מותר לאתה עמו אח"כ. ע"כ: לא לטין ולא עורכין עמו. שכל מעשה עריכה זו בעבירה. רש"י: לפלטר. פירש הר"ב במשנה ד' פ"ה דדמאי: ו' אם יש לו עליו מלוה. פירש הר"ב שזה היין מבועבד לו בחובו. שעשה לו ישראל יין זה אפותיקי לגבות הימנו. רש"י: אסור. שמא נגע בו. לבון הרמב"ם פרק י"א מהלכות מאכלות אסורות. כל יין שנגע בו העכו"ם הרי זה אסור. שמא נסך אותו. שמתשבת העכו"ם לע"ז. הא למדת שיין של ישראל שנגע בו העכו"ם דינו כסתס ייטו שהוא אסור בהנייה: מותר. דנתפס כנגב אפילו על הכניסה. ומפ"ה לא חיישינן שמא נגע דמרתת. הר"ן: ועלה. פירש הר"ב מת אבל עלה חי אסור מטוס דמודה וכו' על שגיגל. ומסתמא נסכיה בעלייתו ואסור בהנאה. רש"י: וזרקה בחמתו. וא"א ל"ג בחמתו ויש קלת פנים לגרסא זו דבגמ' דמותיב נטל את החבית וכו' ודייק בחמתו אין שלא בחמתו לא גרלה בלא מטמתיו היא. אלא ברייתא מייתי דהא גריס בה זה היה מעשה בבית שאן. וכמתני' ל"ג בבית שאן [אך בספר הרא"ש ראיתי במשנה בבית שאן] ומדמייתי ברייתא ס"מ מטוס דבמתני' ל"ג בחמתו. ומ"מ גרלה ודלא דמתני' נמי דוקא בחמתו. דאי לא תימא הכי אדמותיב מברייתא לסתייע ממתניתין. אלא ס"ל גמרא דברייתא מיפרשא למתני' ולא

בגת. וקיי"ל מותר לגרוס טומאה לחולין שבא"י כשהחולין הם של עכו"ם הלכך בוצרין עם העכו"ם. ואע"פ שגורס טומאה לחולין אין בכך כלום. ומיהו ישראל הבולר כרמו לכתחלה לא יקח עכו"ם עמו אפי' להביא טבלים לגת. משום לך [לך] אמרין מזיל כו': וישראל העושה פירותיו בטומאה. עובר עבירה הוא לפי שהוא מטמא התרומות והמעשרות שבהם הלכך אסור לסייעו כדי שלא יהא רגיל בכך: אבל מוליכין עמו. חביות ריקניות לגת. ומביאין עמו. חביות מלאות מן הגת. דמאי דהוה הוה מאחר שנטמאו מותר ליתן סיין בחביות טמאות: ו אם יש לו עליו [מלוה] אסור. אם יש לו על היין מלוה. שזה היין מבועבד לו בחובו לא הוא כממונו ונגע ביה לראות היאך הוא: נפל. העובד כוכבים לבור מלא יין: ועלה. מת אע"ג דנגעים בשעה שנפל אינו אסור בהנאה הואיל ולא נתכוין ליגע. אבל עלה חי. בעלייתו לאסרו. משום דמודה לעבודה זרה של שגגות: ומודדו בקנה. או שהיה העובד כוכבים מודד יינו של ישראל בקנה: והתיז. או שהתיז העובד כוכבים את הצרעה מיינו של ישראל על ידי הקנה ולא נגע בידיו ביין: המרותחת. שהיתה החבית מעלה רתיחות וטפח העובד כוכבים בידו על הרתיחות אין דרך נסוך בכך: רבי שמעון מתיר. ואין הלכה

לא בוצרין עמו). ישראל שהוא עושה בטומאה). לא דורכין ולא בוצרין עמו). אבל מוליכין עמו חביות) לגת). ומביאין עמו מן הגת). נחתום שהוא עושה בטומאה. לא לשין ולא עורכין עמו). אבל מוליכין עמו פת לפלטר). ו עובד כוכבים שנמצא עומד בצד הבור של יין. אם יש לו עליו מלוה) אסור). אין לו עליו מלוה) מותר). נפל לבור ועלה). ומדדו בקנה). התיז את הצרעה בקנה). או שהיה מטפח על פי חבית מרותחת). בכל אלו היה מעשה. ואמרו ימכר. ורבי שמעון מתיר. נטל את החבית וזרקה בחמתו

יכין תפארת ישראל יכין

שבא"י מותר לטמאן להדיא, ולחולין הטבולין לתרומה, מותר עכ"פ לגרוס לכן טומאה [רמב"ם פט"ז מטומאת אוכלין ה"ע ושי' כ"מ שם]: לד) דהרי כבבלרן יכסיתן, וכסיתנו לכלי של עכו"ם יתטמאו: לה) שעובר עבירה לטמא התרומה והמעשרות שבתבואתו: לו) אף שכבר הלך הע"ם בתי וערב וכבר הוכשרו עי"ז ונטמאו כבר, עכ"פ שלגי ע"ה מעכו"ם, דע"ה נלעווה שלא לטמא הבואתו, וכשמסייעו באותו מעשה, אף שנטמאו כבר, הרי מסייע ידי עוברי עבירה הוא: לו) ריקנית: לח) מדאינו מסייע בגוף המעשה בעשה הע"ה בעבירה: לט) דמעשה אחרת הוא, ומה דהוא הוא: מ) אף דכבר נטמאו בליסה, ליסה ועריכה חדא מלתא היא, וכולה בעבירה. וכמו שאסור מה"ט הדריכה ביין כן אסרו העריכה בעיסה, אף שכבר התחיל הע"ה ונטמאו: מא) הוא מוכר הפת, דמעשה אחרת

שנויי נוסחאות

ט ישראל שהוא עושה. בכי"מ וישראל שהוא עושה פירותיו וע"ו. רש"י ור"ע"ב. חביות. בתוס"כ ובמסכ"ר חביות. נחתום שהוא עושה. בכי"מ. עושה לחסו. מוליכין עמו פת. בד"ב מביאין.: י עליו מלוה אסור אין לו עליו מלוה. במסכ"כ מלוה עליו..מלוה עליון בד"ב..ואין לו.. ומדדו במסכ"כ מדדו. ועי' רע"ב. הצרעה בקנה. בכי"ף ..בקנה (ונגעו). אולם בד' קוסטא ליתא. (או ש)היה מטפח. במסכ"כ מטפיח; במשני"ר.. מתפח (?); בד"ב ליתא וכן ליתא גם בכי"ק (ומס מטפיח). חבית מרותחת. בד"ב החבית מרותחת; בכי"מ ..המרותחת וכ"ה בכש"י ובכרע"ב. בכל אלו היה מעשה. בכי"ק ובכי"מ כל אלו.; בד"ב זה היה.. וכ"ה ברש"י; במסכ"כ ד' פיזרו ליתא למלי היה. ור' שמעון מתיר. בד"ב ובכי"ק ר' שמעון..; בכי"מ ..מתיר בשתיה וכ"ה ברי"ף ובכרע"ם אולם ברי"ף ד' קוסטא ליתא וכן מסקנא מהגמ' כשהוא מתיר כו' דליתא. וזרקה (בחמתו) לבור. בד"ב ובכי"ק ובמסכ"ר ליתא וכן ליתא בכא"מ בגמ' בכל הדפוסים הישנים וכן ליתא בה"ג ובס גרים בגמ' ובתוס' נעל ועי' תוי"ט (ד"ס):

תוספות חדשים

י בתי"ט סד"ה אסור כו' אסור בהנאה. ודוקא אי לא ידעינן אי נסך או לא. אבל אי ידעינן שודאי לא יסך מותר בהנאה (לח"מ שם):

הלכה כרבי שמעון: זה היה מעשה והכשירוהו. אף בשתייה: **יא** המטהר יינו של עובד כוכבים. ישראל שדרך ענבים של עובד כוכבים בכשרות כדי למוכרו לישראל. ואינו נותן מעות לעובד כוכבים עד שימכרנו לאחר זמן: ונותנו ברשותו. של עובד כוכבים: בעיר שיש בה עובדי כוכבים וישראל מותר. דמרתח עובד כוכבים דלמא חזי ליה הכי ישראל דעבדי ברה"ר ומפסידנא. ואפילו אין מפתח וחותם שרי. והוא שאין

לבור. זה היה מעשה והכשירוהו: **יא** המטהר יינו של עכו"ם[יא] ונותנו ברשותו[יב] בבית הפתוח לרשות הרבים. בעיר שיש בה עכו"ם וישראלים[יג]. מותר[יד].

ולא פליגי. ודמתני' סתמא קתני מכוס דסתם זריקה משום דחמה היא לו זרק. ולמסקנא דמסיק דקאזיל מיניה מינה שדותהו עד שנופל לתוך היין. ולאו זריקה ממש היא. ומש"ה בחמתו אין. דהוי מגע פ"י דבר אחר שלא בכוונה. אבל שלא בחמתו לא. אבל כי זרק ממש אפילו שלא בחמתו שרי. איכא למימר לג"א דל"ג בחמתו דבתי מעשיות היו. אחד דמתני' וזריקה ממש ושלא בחמתו היתה. ואחד דברייתא בחמתו ולאו זריקה ממש: **יא** ונותנו ברשותו בבית הפתוח לרשות הרבים בעיר שיש בה עכו"ם וישראלים מותר. פירש הר"ב ונותנו ברשותו של עכו"ם מותר ואפילו אין מפתח וחותם שרי. והוא שאין לו מלוה על אותו יין כגון שכתב לו התקבלתי ממך כדאמרינן לקמן. באיזהו נשך כך פירש"י. ומסיימו חתום וסופא פירוסא דרישא ואין זה מחוור. דא"כ לערביהו וליתנהו הכי. המסחר יינו של עכו"ם ונותנו ברשותו וכתב התקבלתי. בבית שהוא פתוח לרה"ר וכו' מותר. אבל אם רצה ישראל להוציאו ואינו מניחו. אסור עד שיטב אומר. הר"ן. ועוד הקשו התוס' בשם ר"ת אדמפרש לקמן ברשות עכו"ם אחר. אפילו בעיר שאין ישראלים דריס שם שרי. משום דעכו"ם אחר מרתח. וזה תימה גדולה דכיון שאין שם מפתח וחותם ניחוש פן יגסכנו הנפקד. כי א"ל שהנפקד ירא מן המוכר פן יעליל עליו. כי מה חושש המוכר אם יגסכנו הנפקד. ועוד מאחר דמיירי בעכו"ם שכתב לו התקבלתי. ומעתה מה אכפת לו בין עכו"ם זה לעכו"ם אחר. אפילו כיד המוכר. יינו של ישראל הוא [אף בזה י"ל דכיון שיש לו שייכות בביתו אסור טפי. וכיולא בזה בתשובת רשב"א בב"י סוף סי' קל"ח]. לכן נראה לר"ת להעמיד משנתינו בשם מפתח וחותם. וכן פירש"י בפירושים ראשונים [והאי דלא מדכר מפתח וחותם לא קשיא משום דלא חזיא בכולהו תנויין דמדכר ליה אנא דמתני' כלל. הר"ן] ובלא כתב לו העכו"ם התקבלתי. והלכך בעיר שישראל ועובדי כוכבים דריס בה. ופתח פתוח לרה"ר אע"פ שהוא יינו של עכו"ם מותר. כיון דמפתח וחותם בידו שהעכו"ם ירא פן יראוהו ישראל טורח ומזיף [*ויגיד לישראל שמיהרו] ויפסיד למכור יינו. ולא דמי לעכו"ם שנמלא בלד הבור של יין דאמרינן בשם לו מלוה עליו [במתני' דלעיל] דהתם כיון שאין מפתח וחותם סומך על זה שיוכל לגסכו קודם שיראהו שום אדם. ואתי נמי שפיר למאן דאמר שהפקידו בבית עכו"ם אחר. הוי יינו של ישראל שאין לעכו"ם אחר שום דבר על היין (וכגון) [ל"ל וכיון] שם מפתח וחותם אין לחוש שיטרח הנפקד ומזייף. אפילו בעיר שכולה עובדי כוכבים יש להתיר. וסיפא דקתני והלה כותב לו התקבלתי הוי ייט של ישראל והלכך במפתח וחותם שרי אבל בלא מפתח וחותם אין להתיר כיון שברשות העכו"ם דבקל יגסכנו ולא דמי להסיא דנמלא בלד הבור שהתירו באין לו מלוה על היין. דהתם איכא תרתי לטיבותא יינו של ישראל וברשות ישראל. דרשות ישראל מוציל כמו מפתח וחותם. ע"כ. ובב"י סוף סי' קל"ח הביא תשובת הרשב"א. דמפרש לרישא כדקתני בלא התקבלתי. ובלא מפתח וחותם. אלא דברשותו היינו שאין העכו"ם דר שם. ע"ש. שאין רגוני להאריך בפירושים אונים. גם בש"ע שלו לא העתיק אלא כדברי התוס': בעיר שיש בה עכו"ם וישראלים. דהוסם הוא אפילו בלילות שאם לא יראהו זה יראהו זה דאפילו בלילות אין רגל כל הטולם כלה מרה"ר. תשובת רשב"א. ב"י

יכין תפארת ישראל יכין

ג) וקיי"ל דבמדדו בקנה ואינך אסור בשתייה ומותר בהנאה, דבכולן מוכח דאין כוונתו לנסך, רק מתעסק במלאכתו, ובכה"ג אסור רק בשתייה. ובמקום הפסד קצת יש להקל בכה"ג בהנאה אפילו נגע בהיין ממש, כשמוכח שאין כוונתו לנסך [קכ"ד י"ט]. וכלל נגע יין, הדין מחולק לג' עניינים, דהיינו במגע בין עצמו, או בנגע בהיין ע"י דבר אחר, (א) שנגע בין עצמו. כל מגע עכו"ם בין שתאסר בהנאה, צריך ה' תנאים. (א) שידע שהוא יין. (ב) שיתכוון לגעת בהיין. לאפוקי בנפל שם ועלה מת, או תינוק שנגע, דלאו בר כוונה הוא. (ג) אף שמתכוון לגעת בהיין, אם מתכוון אף להתעסק בדבר אחר, כגון למדדו בידו או בקנה המדה דלעיל וכדומה, לא מחשב מגע לאסור בהנאה. (ד) נגיעה האוסרת היא ביד או ברגל [וי"א דוקא בידו]. (ה) וצריך שיהא שכשכך [שוענקעלן] בל"א, בהיין, ואפילו שכשוך מועט אוסר, ואפילו שכשך בפיו כגון שתה ממנו, או אפילו מלא במינקת בחבית והעלהו לפיו מחשב שכשוך. בחסר חד מהנך, אינו אסור בהנאה רק בשתייה [קכ"ד י' י"א]. ולכן בנגע אפילו בין עצמו ולא שכשך, מותר בהנאה [ש"ך סס ס"ק כ]. (ב) בנגע ע"י דבר אחר יש בו ח' חלוקים (א) אם נגע בכלי יין פתוח, והיה בהמנע כל ממש תנאים הנ"ל נאסר היין בהנאה [קכ"ד י"ז]. וי"א דצריך שיהא הנגיעה הכלי. ולכן כל שנגע בכלי פתוח, ושכשך ולא הנגיעה, במקום הפסד מותר בשתייה [קכ"ד ט"ז, וקכ"ה א']. (ב) מיהו בשפך יין מהכוס אחר שהגביהו, הוא כשכשוך, ואסור רק בשתייה [קכ"ד י"ח]. ולדידן שהעכו"ם שבינינו אין עע"ז. כל יין שאסור מצד הדין רק בשתייה, לא במקום הפסד מותר אף בשתייה [ש"ך קכ"ג מ"ג, וקכ"ד י"ח, וקכ"ה סק"א]. ומי' עוד שם קכ"ד ס"ק ע"א]. ולהכי במקום הפסד מותר ג"כ היין שנשאר בידו אחר שלק ממנו, אפילו בשתייה [ש"ך קכ"ה סק"א]. (ג) אם נגע בכלי יין פתוח והגביה ולא שכשך, מותר בשתייה, וכ"ש בהרתי לטיבותא, שנגע בכל יין הפתוח, ולא הגביה ולא שכשך דמותר בשתייה [קכ"ד י"ז וי"ח, וקכ"ה י']. (ד) וכל זה בכלי שפיר, דאפשר דיחא ליה בשכשוך, מדלא משתפך כל כך מהר. אבל בכלי שפיר רחב, דלא ניחא ליה בשכשוך, שמא ישתפך. וגם אין הכלי מלא מאד, דבכה"ג ליכא למיחש שיגע בו כרגע, מבלי שירגיש הישראל, אז אפילו הגביה הכלי ושכשוך, מותר בשתייה, כל זמן שלא נגע בגוף היין בעצמו [קכ"ה י']. (ה) נגיעה ע"י דבר אחר בכוונת מגע, רק במקום הפסד מרובה מותר בשתייה בזה"ז [ש"ך קכ"ד סקע"א]. אבל נגיעה על ידי דבר אחר שלא בכוונת מגע כגון שהכנים או הוציא הברזא מהכלי, או שלא בכוונת יין, מותר אף בשתייה [קכ"ד כ"ד]. (ו) לדידן אין חילוק בין קדיש נגיעת היין להכלי קודם מגע עכו"ם להכלי, או שקדם מגע העכו"ם להכלי קודם ששפך לתוכו היין להכלי, שרי כשלטרף אינו שנגע שלא בכוונה [קכ"ד ש"ך סקנ"ו]. (ז) כל זה בכלי פתוח. אבל בכלי סתום אפילו אינו מהותם, אפילו הגביה ושכשוך, והכלי גי"כ מלא מותר בשתייה [קכ"ד סכ"ה]. (ח) נגע העכו"ם להכנים או להלעיג את הישראל כדי לאסרו עליו, ואפילו נגע בין עצמו, ואפילו אמר העכו"ם שלא ידע שנאסר היין ע"י כך, ואומדנא דמוכח שכוונתו להכעיס, מותר בשתייה, ויש לשתותו בפני העכו"ם, שלא ירגיל א"ע בכך [ספי' קכ"ד]: נא) שנדרך יינו של נכרי על ידו בכשרות, כדי שיהיה מותר לישראל: נב) וה"ה בעיר שישראלים רגילים לבוא שם כל שעה: נד) דמחירא שמא יראהו ישראל, נכנס, ויפסל יינו. מיהו לכתחילה לריך מפתח

יא המטהר יינו של נכרי ס"ל ס' ר' הרוקלמי כתובות ס"ל ס"ס קדושין ס"ל ס"ל מ"ז ס"ב מה' מ"ל ס"ב וכ' בהגנות ס"ב ולתיון קס"ס סוס"ב ר"ל סימן קי"ל ס"ס:

שנויי נוסחאות

מעשה והכשירו ברה"ש מעשה בבית שאין והתירו: **יא** ונותנו ברשותו. בד"ל ובכי"מ ונתנו... בבית הפתוח. במסב"ל ד"ו בכעות ובבית.. וכן הדפיסו אמ"כ גם במסיות ד' ווייניא ריוות ומנעוכה; בד"ל ובפי"מ ובמסב"ל בבית שהוא פתוח וכ"ה בכי"ק (ובס פותח). וישראלים. בד"ל ובכי"ק ובמסב"ל וישראל.

הוספות הדשים

ו הר"ב ד"ה זה כו' לף בכתיס עכ"ל וכן פיכ"ל אבל הרמב"ם בפי"ב מהמ"ת כתי' דמותר רק בהנאה. והראב"ד הגיגוע"ם בלימ:

לקוטים

תוי"ט ד"ה ונותנו וכו' דמ"ב לעבדיכו וכו' וי"ל לד' רש"י ז"ל דמ"ב הוה משמע דאין עוד שום לד היתר אחר אלא בכותב התקבלתי ונתתי שיש לו עוד אחרת והיא מ"ש הרבב"ם הבולה מכן בסימן קל"ח שאם פרע לו כיש:אל מקנת בעמון שיש לישראל חלק בו ע"ש ומ"ל ודאי דגם רש"י יסבור כן דין זה דבשוט הוא ומה גם דאפשר ג"כ למצוא תקון אחר לבר מהך דרבב"ם דהייט שהודיע הגוי בפני עדיש שלותו היין של ישראל לגמרי והמעות עבו שער מלוה ביניהם ועשה לו הישראל אפוטיקי על איזה נכסיס שלו דהשתא אין לו שייכות לגוי ביין כלל (וזה מ"ל פשוט דמותר אפילו לפי דברי הרשב"א והר"ן שבבית הש"ך שם ס"ק י"ג ע"ש) ודוק בדברי רש"י והר"ב דמש"ה כתבו כגון שכתב לו התקבלתי וכו' וסיפא רבותא קמ"ל דאע"ג דלפי האמת לא קבל כלום מני בכותב התקבלתי ומה שהקי' עוד התוס' דאיתום פן יגסכנו הנפקד גל' דהנפקד נמי נתפס עליו כגנב דיכא שמא יעליל עליו המוכר שהליגו דאע"ג דלא מיים אם יגסכנו חיים מיהא אם יחליפנו ומה שהקשו עוד (שלא הביאו אתי"ט) דהיכי פריך בגמרא הא איכא רובנין המחזיק בעיינות וכי מה יעבו הכובלין שהוא של ישראל דליכא הגוי פסס לה נמי י"ל דה"ע דלא קאמר הש"ס בסתמא ניחוש לעובדים ובנים לו לאוכחים מכוס דמיינו ודאי לא מיבתתי אבל רובלים מייני שמתיירין חדיר וכבר היו שם פעם אחרת ודמו

רבי ישמעאל פרק ד עבודה זרה

ס"ס קל"ח: עד שיושיב שומר. תימה היינו רישא דישראל ועכו"ס דרין בה. ואין לומר דאלטריך ליולא ונכנס דהא נמי שמעינן מרישא דקתני דרין בה. ולא שיהא נותן עינו בעכו"ס כל היום. וי"ל הוה אמינא עד דאיכא ישראל עובדא. קמ"ל דאפילו בחד סגי. תוס': רבי שמעון בן אלעזר אומר כל רשות עכו"ס אחת היא. פירש הר"ב וכי היכי וכו' ה"ג ברשות עכו"ס אחר לריך וכו'. גמ'. דחייביק לגומלין. ופירש"י אע"ג דהאי עכו"ס שהבית שלו ייחד לו קרן זוית ליישראל לא נגע דנתפס עליו כנגב חייביק דלמא שביק ליה לעכו"ס חברו בעל היין דלא מרתח לנסוכי כי היכי דהדר ישראל וחבין מהאי עכו"ס זימנא אחריני ומפקיד ליה נבי ההוא דלבנון ליה לנסוכיה. ע"כ. ומ"ש הר"ב והלכה כרשב"א כ"כ הרמב"ם [פי"ג מהמ"א הלכה ד'] ובכ"מ וב"י נדחק למצוא טעם. אבל הרשב"א [*והרא"ש] והר"ן פסקו כת"ק: **יב** ואסרו חכמים. פירש הר"ב דלא מרתח דסבר אי חזו לי ותבעו לי אמינא דידי הוא ויאמר ויהי מה אם ידעו בו לא יקחו ממני. הרמב"ם פי"ג מהל' מאכלות אסורות:

שאין לו מלוה על אותו יין כגון שכתב לו התקבלתי ממך כדאמרינן [לקמן]: רבי שמעון בן אלעזר אומר כל רשות עכו"ם אחת היא. פלוגתא דר"ש בן אלעזר וח"ק דת"ק סבר כשהגיע ישראל יין ברשותו של עכו"ס בעל היין. הוא דבעינן שיהא הבית פתוח לרה"ר. ועיר שישראל ועובדי כוכבים דרים בה. אבל ברשות עכו"ס אחר שאינו בעל הבית אפי' בעיר שאין ישראלים דרים בה שרי. ור"ש בן אלעזר אומר כל רשות עכו"ס אחת היא. וכי היכי דברשות העכו"ס בעל היין אסור אלא בעיר שישראל ועובדי כוכבים דרים בה והבית פתוח לרה"ר ה"נ ברשות עכו"ס אחר לריך עיר שישראל ועובדי כוכבים דרים בה ובית פתוח לרה"ר. והלכה כר"ש בן אלעזר. ובזמן שמפתח וחותם ביד ישראל בין ברשות בעל היין בין ברשות עכו"ס אחר מותר לדברי הכל: **יב** והלה כותב לו שנתקבלתי ממך מעות מותר. אם הבית פתוח לרה"ר ו ישראל דרים באותה העיר כדאמרינן לעיל: אבל אם רצה וכו'. דהשתא הוי היין משכון אצל העכו"ס. הואיל ויש לו מלוה על היין אסור. דלא מרתח דסבר אי חזו לי ותבעו לי אמינא דידי הוא. ואע"פ שמפתח וחותם ביד ישראל אסור:

בעיר שכולה עכו"ם(ה) אסורין). עד שיושיב שומרין). ואין השומר צריך להיות יושב ומשמר. אף על פי שהוא יוצא ונכנס מותר. רבי שמעון בן אלעזר אומר כל רשות עכו"ם אחת היא(ח): **יב** המטהר יינו של עכו"ם ונותנו ברשותינו). והלה כותב לו התקבלתי ממך מעות מותר(ט). אבל אם יוצה ישראל להוציאו. ואינו מניחו עד שיתן לו את מעותיו. זה היה מעשה בבית שאן ואסרו חכמים(י):

יכין — תפארת ישראל — יכין

וחותם. ובדיעבד סגי במפתח לו חותם, ולא דמי דלעיל מסכה י', דהתם היין של ישראל הוא ואינו חושש להפסדו. אבל באין עכו"ם דר באותו חצר שפתוח לר"ה, אפילו בלי חותם כלל שרי [קל"ח ח'], וע"ל שם סק"ד]: נה) לא שאין הבית פתוח לר"ה: נו) אפילו היה בו ב' חותמות דחייביק שמא זייף אותם: נז) מיהו בנתנו ברשות עכו"ם אחר שאינו בעל היין, מותר במפתח וחותם וא"ל שומר. ודוקא שאין העכו"ם כפוף תחת העכו"ם בעל היין, דבכפוף תחתיו בעיין שאינו יכול למחות בו כביגיע ביין, הו"ל כאילו היה ברשות בעל היין [שם]: נח) אפילו אינו בעל היין, ואינו כפוף תחתיו, אפ"ה אסור בלי שומר, והלכה כת"ק [שם]: נט) אפילו בעיר שכולה עכו"ם אפ"ה מותר במפתח וחותם א' לכתחילה. ובדיעבד כגי רק בחותם א', דהו"ל כ יגו של ישראל ביד נכרי, דסגי בחכי: ס) וי"ל דבחותם הוך חותם, או במפתח והותם מותר בהפסד מרובה [ש"ך שם]. כלל יחוד עכו"ם עם היין (א) אם נתייחד העכו"ם עם היין, והוא באופן שמתירא כל שעה שמא ירחצו הישראל, שרי היין בדיעבד. אבל באינו מתירא, אז אם יש עם על היין ב' חותמות, או מבגר וחותם א', שרי להניחו לכתחילה ביד עכו"ם. ובחותם א' שרי בדיעבד. ובפתוח במנופה בחוזק רק בהפסד מרובה שרי [קכ"ט א', וקל"ח א']. (ב) מבגר א' לא הוה כחותם א' [קי"ח ד']. (ג) ב' קשרים מבוגים הוה כב' חותמות. וכ"ב ב' אותיות ישראליות שלא נעשו בדפוס א' יחד, הוה כב' חותמות [ק"ל ה' ו']. (ד) חבית של עץ לריך שיהיו החטוקים שקורין [בייפען] בל"ח מכסים כל דופני החבית, והסולים כפולים, והמנופה יהיה נפתח בחוזק, ויחתוך כל הברזות שיהיו שוות לדופן החבית, ויכסה הברזות בעור או בטס ויקבעהו במסמרות סביב, ואח"כ יניח המותם חליו על העור והטס וחליו על החבית, ועוד חותם ב' בדונמת הרלאין בלר הסני מהמגופה. מיהו בדיעבד אפילו בחבית עץ פשוט ורק בחותם א' סגי. אבל אם לא תתך הברזות בשוה לדופן החבית, אפילו בדיעבד אסור [שיך קל סק"כ]. (ה) בלי מהודק יפה, שעורה גדול להסיר המנופה, וחותם א' חליו על המנופה וחליו על החבית, הוה כחותם תוך חותם [תשו' מהרי"מ ח"ם]. (ו) שק מחותם אינו אפילו כחותם א', רק אם הפך התפירות לפנים. ואם חתם הדבר הנשלח וגם השק, הו"ל כב' חתימות [קי"ח ד']:

השוכר את הפועל פרקה עבודה זרה

פרק ה **א השוכר** את הפועל. עכו"ם שפכר את ישראל. רש"י: שברו אסור. פירש הר"ב קנס וכו'. גמ'. ומנוס הומרא דיין נסך קנסו אע"ג דבביעית לא קנסו פועל דלא נפיש אגריה כמ"ש במשנה ד' פ"ח דשביעית: שברו מותר. פירש הר"ב וכגון שאמר ליה כל חבית וחבית בפרוטה. ובחבית שאינו

פרק ה **א השוכר** את הפועל לעשות עמו ביין נסך. להריקו מכלי אל כלי או להוליך חביות ממקום למקום ואפילו בפחות יינם: שברו אסור. קנס הוא שקנסו חכמים ביין נסך ובפחות יינם: שברו מותר. וכגון שאמר לו העבר לי כל חבית וחבית בפרוטה אבל אם אמר לו העבר לי ק' חביות במאה

פרק ה **א השוכר** את הפועל לעשות עמו ביין נסך(א). שברו אסור(ב).

שברו לעשות עמו מלאכה אחרת. אע"פ שאמר לו העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום. שברו מותר(ג).

יכין — תפארת ישראל — יכין

פ"ה א) עכו"ם שפכר ישראל להוליך יי"נ או להוליכו: ב) וה"ה בפחות יינם. שהו בזמה"ז לכתחילה לא ישכיר עצמו או בהמתו, ביתו, או כליו לפחות יינם. ובדיעבד מותר [קל"ג ס"ך ד']. וגם לכתחילה יהנו להקל וט"ב להחמיר [קכ"ג ח']: ג) מיהו בשברו (העביר

אין השומר צריך להיות יושב ומשמר. הולין נ' ע"ל מי"ל סס ה"ד כמ"ש שם וכו"ש שם: **יב** המטהר יינו של נברי נו.ס"ל ע"ל ומינ ס' ע"ב מי"ל שם ה"ב ממ"ש שם שו"ע שם:

שנויי נוסחאות

עד שיושיב שומר. נכי"ק עד שיושב שם שומר; נכי"מ עד שיהא שם שומר; במשב"ג עד שישב ומשמר. ואין השומר צריך להיות יושב ומשמר אע"פ נד"ע ונכי"ק אין; במשבי"ר אין שם שומר צריך להיות יושב ומשמר אע"פ (?) נכי"מ. אלא אע"פ. (בל) רשות עכו"ם אחת היא. במשב"ג ליתא; נכי"מ ..הנגים..; נכי"ק ליתא למלי היא; נד"ע ונמשכי"ר ..באחת: **יב** ונותנו ברשותו. נכי"מ ונתנו..התקבלתי נד"ע ונכי"ק ומשני"ר שנתקבלתי; נכי"מ שקבלתי. (מוהר) נד"ע ונכי"ק ליתא וכן ליתא בתוספתא פ"ח ועיי' בתורת חיים (ד"ס). אבל אם יוצה ישראל להוציאו ואינו מניחו. במשב"ג ..להוציא..; נכי"ק ..אינו מניחו וכ"ה נ"ע (ומס ..אם רצה..); נכי"מ ..רצה.. ואינו מניחו לו: (חכמים) במשב"ג ליתא.

לקוטים

נדרים בעיר דמרתת נוי שמא אותו ישראל אמר לכם וכו' כ"ן מ"ל לדלין קת בעד רש"י והר"ב ז"ל ומ"מ כל אתכונים הפסו עיקר בשיטת התוס' ז"ל:

פ"ה א השוכר את הפועל וכו'. ס"ב ע"ל מי"ל פ"ג עכו"ם מאכלות אסורות הלכה ס"ו ע"ז פמ"ג נאון קס"ה פנ"ב י"ד פינקן קל"ג פ"ח:

שנויי נוסחאות

פ"ה א (חבית של) יין. נכי"מ ליתא.

לקוטים

פ"ה א שברו מותר. פירש"י דלף על גב דאנגלא דיסיב לא מסוס מלאכה אחרת היא וכגון' חיפרים לא שפיר מ"ב ולי ז"ל מי' ק' לאולמו וכן דלמי' כמנוסי מוסרכ"ל גאון נעי

במאה פרוטות. ומגלאת חבית של יין נסך ביניהם. שכרו אסור: השוכר את החמור שכרה אסיר. הא מתני' נקט ליה משום סיפא. וסיפא אתא לאסמוטינן דאע"ג דהשוכר את החמור לרכוב עליו. סתמא שכרה נמי להניח לגינו של יין ומזונותיו עליה. סד"א דהוי כאילו שכרה מעיקרא להביא עליה יין נסך ושכרו אסור. קמ"ל: **ב** ידיחם. במים לוגיס: מעשה בביתום בן זונין. מתני' חסורי מחסרא והכי קתני דאם עותן טעם לפגם מותר ומעשה נמי בביתום בן זונין בהיה מבית גרוגרות בספינה ונשתברה חבית של יין נסך על גביהם ובא מעשה לפני חכמים והתירום: כל שהוא בהנאתו בנותן טעם. מאדם נהנה מטעמו של איסור: כל שאין בהנאתו בנותן טעם. שאינו נהנה בטעמו של איסור: כגון חומץ. של איסור שנפל בתוך גריסין של היתר עתן טעם לפגם הוא. והוא

השוכר את החמור להביא עליה יין נסך. שכרה אסורה. שכרה לישב עליה אף על פי שהניח העובד כוכבים לגינו עליה. שכרה מותרת: **ב** יין נסך שנפל על גבי ענבים. ידיחם והן מותרות. ואם היו מבוקעות אסורות. נפל על גבי תאנים. או על גבי תמרים אם יש בהן בנותן טעם אסורים. מעשה בביתם בן זונן שהביא גרוגרות בספינה ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן ושאל לחכמים והתירום. זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם. אסור. כל שאין בהנאתו בנותן טעם. מותר. כגון חומץ שנפל

מאין של יין נסך מלא כגון של שכר ואע"פ שא"ל העבר לי חבית של יין נסך שכרו מותר ופירש"י שדי פרוטה להרא. א"ל לא שקיל מיד נכרי ואיך משתרו דהא לא שייך שכר ההוא חבית בשדי איך דכל חדא קנין אגרא באפי נפשה. ע"כ. ומ"ש הר"ב אבל אם א"ל העבר לי מאה חביות במאה פרוטות וכו' שכרו אסור. פירש"י דכל כמה דלא לעבריהו לגולהו לא יהיב ליה מידי הלכך אגרא שייך ביה. וכתב הר"ן וכי תימא אפ"ה יוליך פרוטה אחת ליה המלא ואיך ליתתרו. דקיי"ל חבית יין נסך שנתערבה בחביות [אחרות] יוליך דמי אחת ליה המלא [כדפירש הר"ב במשנה ט' פ"ג] י"ל לא דמי דאילו בההיא חבית דאיסורא לא גרמה הנאת חביות של היתר. אבל הכא אפשר דהך חבית דאיסורא גרמה כל השכר באילו לא רצה להעביר לו חבית של איסור שמא לא היה שוכרו כלל. ע"כ. ול"ל שאת החבית היא מאותן חביות שהתנה עמו. וכ"ש לדברי הרמב"ן שכתב המור סי' קל"ג דהכא היינו טעמא שאין לו תקנה בהולכת הנאה ליה המלא. דיין שקבלנות היא כולה אגרא אכל חדא וחדא יהיב. ע"כ. והיינו דכתב הר"ב ומגלאת חבית של י"נ ביניהם. וכ"ה בבריתא [דף ס"ה] וכי היכי דגוונא דאיסורא דוקא כשמגלאת ביניהם ה"ל גונא דהתירא דתנן במתני' מיירי נמי הע"פ שמגלאת ביניהם בין אותם שהתנה עליהם אפ"ה שכרו מותר דהא עלה דמתני' קיימי'. ואמרי' אבל אם אמר ליה העבר לי מאה חביות וכו' שמעינן מינה דבחדא מתתא ניחא. וכן ליכא דבריתא חבית בפרוטה ומגלאת יין נסך ביניהם שכרו מותר. והא דתנן הע"פ שא"ל העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום שכרו מותר. לאו למימרא דדוקא כשמגלאה אחרת ואח"כ א"ל שיעביר לו ג"כ חבות של י"נ. הא לי מעיקרא היתה העברת חבית די"ג בכלל המלאכה שהתנה עמו דשכרו אסור. אלא לעולם אע"פ שהיא בכלל המלאכות שהתנה וכדתניא בבריתא ומגלאת ביניהם. וה"ק אע"פ שא"ל העבר וכו' והודיעו שזה החבית שבכלל המלאכה חבית של יין נסך היא אפי' הכי שכרו מותר כלומר שאר השכר. וכדפירש"י. ומגלאת למד דומגלאת ביניהם דתני בבריתא בגונא דהיתרא לאו למימר מבוס דמגלאת והוא לא ידע כשהתנה ועשה מלאכתו. אלא אפילו א"ל וכו'. ומבוס דבגוונא דאיסורא הוי ומגלאת רבותא דאפ"ה אסור הלכך תני לה נמי בגוונא דהתירא ומגלאת וה"ג (מתני) [במתני' תנא] לא גונא דאיסורא בריש והדר תני גונא דהתירא והוי סיפא לרישא. ובבריתא אחרת שבגמ' דלא תני נמי אלא גונא דהיתרא בלחוד תני נמי א"ל העבר לי וכו' כדתנן במתני' ולרבותא כדפירש"י. כך נ"ל: השוכר את החמור להביא עליה. עמ"ש במשנה ד' פ"ה דב"מ: אע"פ שהניח הנכרי לגינו עליה שכרה מותר. פי' הר"ב דאע"ג דהשוכר וכו' סתמא שכרה נמי להניח לגינו של יין וכו'. קמ"ל. דכיון דאי לא מחית ליה לא מצי א"ל נכי לי אגרא דלגינא הרי זה כאילו לא שכרה לכך. גמרא: **ב** ידיחם והן מותרות. בירושלמי מפרש דמיירי בענבים המחוברים לאסכול אבל אם ניטל העוקץ הוו כמבוקעות מפני נקב הנשאר בזנבו. תוס'. והר"ן כתב דמהירושלמי מוכח דאם היו הענבים מטולטלים מעוקצן וקרובים לינטל. כמבוקעות דמו ואסורות: נפל על גבי תאנים וכו' ל"ג בס"א. וכ"כ התוס' דל"ג דלא גרס הל"ל הסורי מחסרא והכי קתני אבל בתאנים יבשים יכבס עותן טעם לפגם הוא: כל שאין בהנאתו בעותן טעם מותר. מדכתיב (דברים י"ד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה. נבלה הראויה לגר קרויה נבלה. שאינה ראויה לגר [שהסריחה] אינה קרויה נבלה. גמ' [דף ס"ח]: בגון חומץ שנפל ע"ג גריסין. כתב הר"ב וד' מיני מותני טעם וכו'. ["וש טעם פוגם מתחלה ועד סוף כגון

יבין תפארת ישראל יבין

להעביר ק' חביות של שכר, והיה ביניהן חבית יי"נ, אם אמר לו העביר לי כל חבית בפרוטה, יקח מהעכו"ם רק ל"ט פרוטות, כדי שלא יתערב ביניהן הפרוטה שמיי"נ [ט"ז קל"ג סק"ו]. ולכתחילה אסור להשכיר לו כן. אבל בא"ל העביר לי ק' חביות בק' פרוטות, ולא אמר חבית בפרוטה, כולן אסורות [שם ג'], ולא מהני הסלכת הפרוטה ליה המלה, כדפריש בחבית יי"נ שנתערבה באחרות [משנה י']. דהכא שאני, דאפשר לו חבית דאיסורא גרמה כל השכר, דאולי אי לא רצה להעביר האיסור, לא היה העכו"ם שכרו כלל: ד) נקט הך בבא משום סיפא: ה) קמ"ל אף דמסתמא מתחילה שכרו להניח בגין יין שלו עליה, וסד"א דכשכרו מתחלה לי"נ דמי. קמ"ל דעכ"פ אם לא יניח לגינו עליה לא יכנה משכרו כלום, להכי צרי [שם ס"ב]. [כך מייתי הליכותא בש"ס [דס"ה ח']. ול"ש נ"ל לפי מאי דמסיק הש"ס [דס"ב כ'] *)דבתמרין מדפיש אגרייהו קנסינהו, אפשר לומר דלריך תנא למקט כ' בני, דרישא קמ"ל דאף דכפועל לא נפיש אגר אפ"ה משום חומר דיי"נ קנסינהו. וקמ"ל סיפא בתמרין דאף דנפיש אגרייהו,

*) לפמ"ש תוס' שם ד"ה תמרין אין זה ענין ליי"נ רק לבניעות ע"ש. (להבת מיתן)

להעביר ק' חביות של שכר, והיה ביניהן חבית יי"נ, אם אמר לו העביר לי כל חבית בפרוטה, יקח מהעכו"ם רק ל"ט פרוטות, כדי שלא יתערב ביניהן הפרוטה שמיי"נ [ט"ז קל"ג סק"ו]. ולכתחילה אסור להשכיר לו כן. אבל בא"ל העביר לי ק' חביות בק' פרוטות, ולא אמר חבית בפרוטה, כולן אסורות [שם ג'], ולא מהני הסלכת הפרוטה ליה המלה, כדפריש בחבית יי"נ שנתערבה באחרות [משנה י']. דהכא שאני, דאפשר לו חבית דאיסורא גרמה כל השכר, דאולי אי לא רצה להעביר האיסור, לא היה העכו"ם שכרו כלל: ד) נקט הך בבא משום סיפא: ה) קמ"ל אף דמסתמא מתחילה שכרו להניח בגין יין שלו עליה, וסד"א דכשכרו מתחלה לי"נ דמי. קמ"ל דעכ"פ אם לא יניח לגינו עליה לא יכנה משכרו כלום, להכי צרי [שם ס"ב]. [כך מייתי הליכותא בש"ס [דס"ה ח']. ול"ש נ"ל לפי מאי דמסיק הש"ס [דס"ב כ'] *)דבתמרין מדפיש אגרייהו קנסינהו, אפשר לומר דלריך תנא למקט כ' בני, דרישא קמ"ל דאף דכפועל לא נפיש אגר אפ"ה משום חומר דיי"נ קנסינהו. וקמ"ל סיפא בתמרין דאף דנפיש אגרייהו,

אפ"ה בכפלגה צרי]: ו) ולא שהה עליהן מעל"ע: ז) בלוגיס: ח) לו שיטל עוקציהן: ט) כשאין בהן ס' נגד היין שבלגו: י) שדרכן להיות בלי עוקץ [לא כענבים שדרכן להיות תלוין בשאכול], ועי"ז הו"ל כמבוקעות: יא) שאין בהן ס' נגד היי"נ: יב) מיסו יין בתאנים יבשים, נטל"פ הוא ומותר. [אמר המתכר, הנה כתוס' וריי"ף ורא"ש ל"ג הך בבא כלל. רק מרש"י בגמ' נראה שהיה גירסתו בגירסת הספר. ולפעד"ג דמדלא מקשה הש"ס לקמן [דס"ו ח'] לרבא דמוקי לרישא דמתניתין בענבים מבוקעות דאסורות דתני, דמיירי בנ"ט, וק' א"כ למה צני תנא בלישני' למנקט בריש לאסור ומליעתא בנפל ע"ג תאנים נקט בנ"ט, ש"מ עפי דרישא לאסור במשנה קתמר. אע"כ דל"ג הא מליעתא כלל. ואפ"ש מקשי בש"ס שפיר לרבא משנה לסתור, דלרבא דמי גרוגרת לענבים מבוקעות, מדאין להן עוקץ, וא"כ שניהן בנ"ט, וא"כ למה נקט במתני' בהמעשה דמותר. ולאביי י"ל מדאסור בריש בענבים, ש"מ דבא"מ בנ"ט, ובהמעשה צרי לגמרי, ודו"ק]: יג) תאנים יבשים: יד) מדמותן טעם לפגם: טו) של יין נסך:

השוכר את החמור. מיי' ופמ"ג שם פוש"ס שם: שכרה לישב עליה. מיי' שם הל' י"ז טוש"ע שם ס"ב: ב יין נסך שנפל ע"ג ענבים. ס"ס ע"ב מיי' שם ס"ב מה' מ"א הל' ג"ב פמ"ג נתין קמ"ח טוש"ע י"ד פימן קנ"ל ס"מ: נפל ע"ג תאנים. מיי' שם הלכה ג' (וגרס כגירסת התוס') טוש"ע שם ס"ב: זה הכלל כל. בגין חומץ כו'. טוש"ע שם סמ"ע י"ב:

שנויי נוסחאות

להביא עליה. במשנ"ר „עליו ולינו נכון. לישב עליה. במשנ"ר „בהן (העכו"ם) לגינו. במשנ"ב עבו"ם.. ; בד"ל ובכי"ק ובכי"מ ובמשנ"ר ליהא. ב (נפל על גבי תאנים בו' בנ"ם אסור). כ"ז ליהא בד"ל ובכי"ק ובמשנ"ר ובריי"ף ובגר"ם ועי' הוי"מ ובריטב"א. במשניות ד' ריווח ווייגא ודי"פ ודי"ק ליהא למתא אם. מעשה בביתם בן זונן שהביא. במשנ"ב ומעשה בביתום.. בכי"מ ובמשנ"ר.. בן זונין שהיה מביא ובי"ס בד"ל (ומש.. בביתום..) ובי"ס בכי"ק (ומש .. זינון..) ונשתברה חבית של יי"נ (ונפל) ע"ג. בכי"מ ונשברה..; בד"ל ובכי"ק ובמשנ"ר ונשתברו חביות.. ולתא. ושאל לחכמים והתירום. בד"ל ובכי"ק ובכי"מ ובמשנ"ר ובא מעשה לפני חכמים והתירו. כל שבהנאתו. במשנ"ב ד"ו „שהנאתו; בכי"מ כל בהנאתו; בד"ל ובכי"ק ובמשנ"ר כל שהוא בהנאתו. כל שאין בהנאתו. בד"ל ובכי"ק ובמשנ"ר וכל שאינו..; במשנ"ב ד"ו כל שאין הנאתו. חומץ שנפל ע"ג גריסין. בד"ל ובכי"ק ובמשנ"ר החומץ שנפל לגריסין; בכי"מ „לתוך הגריסין:

תוספות חדשים

פ"ה ב במשנה ידיחם כו' והוא אלא שהו זמן רב דאז ודאי בלעי ונלוך לעבר בגיע. וביאר הש"ך סימן קל"ד ס"ק כ"ז דזמן רב מקרי כשהשה מעת לעת:

ראשון לציון

פ"ה א במשנה אף על פי שהניח העובד כוכבים לגינו פירוש כדים גדולים ערוך וכן מבואר שבת פ"ב מ"ב:

לקוטים

בגלגנטי ל"ל שכתב שדבר ס אלא מומנים בעיני כל בעל דם ומכת זה הבריח דע"כ הוא ול"ל שכרו מותר דלגרא דיהיב ליה משום וכו' ע"כ ולעד"ן דאין כאן ט"ס כלל אלא כוונת רש"י לאוקמתא דרבא בש"ס (והוא פי' הר"ב) דשאני לן בין א"ל ק' חביות וכו' להיכא דא"ל כל חביות

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שמנוית וכו' בדבש. פי' במשקה הנעשה מדבש כהיא שפירשתי לאמשנה ב' פ"ב דקדושין ע"ש]. ומ"ש הר"ב ויש משביח בתחלה ולבסוף פוגם. כגון כו' לו הטעם הבלוע בכלי שאינו בת יומא שנכנס בו משובח ואח"כ נפגם. ותמיהה לי דמה ענין זה למשביח ולבסוף פוגם דלא לאמרן אלא על הדבר שבשעת תערובתו משביח ולבסוף פוגם. ולכך יש לאסור המאכל ההוא מפני שבתחלת תערובתו היה משובח מחמת האיסור שנתערב בו. אבל בכלי שאינו בת יומו כשנתבשל בו המאכל והנבלע בקדירה מתערב בתבשיל כבר נפגם טעמו וריחו לא עמד בו וגמלא שזה התערובת פוגם מתחלה ועד סוף הוא. גם הרמב"ם בפירושו שמשם העתיק הר"ב אלו ד' חלוקי טוחי טעם. לא כתב כלל להא דקדירה שאינה בת יומא. ובגמ' שילהי פרקין סוף דף ע"ה ולמ"ד נותן טעם לפגם מותר גיעולי נכרים דאסר רחמנא [במדין דכתיב תעבירו באש וטהר דבעי הגעלה] היכי משכחת להו. אמר רב חייא ברייה דרב הונא לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלא נותן טעם לפגם הוא [עמ"ש ברש"י דמזיר]. מכאן ואילך לשתרי. גזירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא. ש"מ דמשום גזירה הוא. אבל משום עצמו נותן טעם לפגם ממש הוא: ג נכרי שהיה מעביר כדי יין וכו'. מסיק הרא"ש בשם הרמב"ן דמסתבר ליה דמיירי בחבית סתומה בפקק של עץ וכיוצא בו אע"ג דהנכרי יכול לסלקו וליגע בלא זיוף כלל. כיון דבחזקת משתמר מותר. אבל בפתוחים לגמרי. לא. דכיון שהם על כתפו ויכול ליגע בהן בהדיא חיישינן למאן דאמר נגע ולא מרתת כלל דמשתמיט לגמרי להזיק בחבית נתכוונתי שלא יפול. ואע"ג דמתני' סתמא קתני ומשמע דאיירי בפתוחות דומיא דלאחריתא [דמתני' ה' מוכח כמו שאפרש שם. וכן מתני' י' פרק דלעיל נכרי שנמלא בלד הבור וכו'. אפילו לפירוש ר"ת דבמשנה י"א כמ"ש שם] סתמא דמעביר חביות של יין ממקום למקום היינו סתום בפקק של עץ וכיוצא בו שלא יצא היין בטלטול החבית והוי כיון שיוכל לפתוח בלא זיוף. ע"כ. ועיין מ"ש בסוף משנה ז': אם היה בחזקת המשתמר. לפי הר"ב כל זמן שלא הודיעו שהוא מפליג הוי בחזקת המשתמר. וכן דעת הרמב"ם בפי"ב מהלכות מאכלות אסורות. אבל התוספות דקדקו דאי הכי מכללא דסיפא שמעינן לה ולשתוק מלישנא דבחזקת המשתמר. ומדקתני בחזקת שהוא משתמר משמע דהיינו שימור הטוב טפי. אלא מתני' דוקא בבא דרך עקלתון שיכול לבא עליו פתאום שלא ירגיש: אם הודיעו שהוא מפליג. שעורו בכדי וכו'. רש"י. ופי' הר"ב אם שהה כדי וכו'. וז"ל הרא"ש והודיעו שהוא מפליג פירוש שא"ל שדעתו להפליג בסתם או שאמר ליה המקום. ויש באותה הפלגה כדי שיסתום ויסתום ויגוב אבל אם אין באותה הפלגה כדי שיסתום ויסתום ויגוב. אפילו שהה זמן מרובה מותר דבכל ענין מרתת נכרי דלמא אתי השתא ואזי ליה. ע"כ: בדי שיפתח. פי' הר"ב כדי שיפתח את כל מגופת החבית ואי אפשר לגוטלה שלא תשבר כולה. רש"י. ומ"ש הר"ב ודוקא במגופה של סיד הוא דפליגי רבנן עליה דרשב"ג ואיישי לפתיחת נקב משום דלא מיעכר, ורשב"ג סבירא ליה נמי דמלמעלה לא ידיע לפי שלמעלה [מירתו] הנכרי והשוה סתומו. למטה מיהא ידוע. דלמטה לא יוכל הנכרי למרמו. וכשיפתח ישראל את המגופה ירגיש מתחתיה אותה סתימה. ורבנן כיון דמלמעלה לא ידיע לא מסיק אדעתיה דאפיך וחזי ליה. ח"ל זמנין דחלים גמ'. ומ"ש הר"ב והלכה כרשב"ג דבמשנה ה' סתם לן תנא כותיה. נמרא. ועמ"ש בפ"ח דערובין [משנה ז'] בקפדניא

ג נכרי שהיה מעביר כו' כדי שיפתח כו'. פ"ע ע"ב מיי' פי"ב מה' מ"א ה' ע"ז פמ"ג גמרא כמ"ש עוש"ע י"ד סימן קכ"ט ס"ב:

שנוי נוסחאות

ג מעביר עם ישראל. בכי"מ מעביר לישראל וכ"ה בתוס' ר' אלחנן ובריטב"א (ד"ס) וכן הגיה הב"ח במשנ"ב. אם היה בחזקת המשתמר. בכי"ק ובמשני"ל. שיפתח וכ"ה בד"ב. אם הודיעו. בד"ב ובכי"ק ובמשני"ל ואם מודיעו וכן במשנה בסמוכה. ויגוב. במשנ"ב ד' פירוש ויגב ועי' עוד במשנה הסמוכה. שיפתח ויגוף ותיגוב. במשנ"ב שיפתח את החבית.. בד"ב ובכי"ק ובמשני"ל גם במשנ"ב ד' פירוש ויגלף ..ותיגוב:

תוספות חדשים

בתוי"ט ד"ה כגון תומן כו' פי' כו' כ"ל מו"ס בהג"ה פי' ק"ג וכן מוכח מנ"י שם דסדבש עצמו משובח בבשר: ג בתוי"ט ד"ה כדי שיפתח כו' זימנין דחלים. מתמלא הקנה מלמעלה כלמעלה (רש"י):

ראשון לציון

ב תוי"ט ד"ה כגון תומן כו' ותמיה לי דמה ענין זה למשביח כו' עיין יפל"מ:

לקוטים

וחבית בפרוסה וכולהו דה"ג עתן לו פרוסה בעד חבית של י"ג ואפ"ה כל שאר הבשר מותר ואין פרוסה זו מסייעת לאחרות ומעמא דכל הדא לגרא באפי נפשה כמ"ש רש"י ז"ל שם וז"ש כלן דאע"ג דלגרא דיהיב לה משום מלאכה אחרת היא כלומר אין כל הבשר משום מלאכה אחרת דהא עתן שבר ג"כ משום י"ג אפ"ה הבשר של מלאכה אחרת מותר וכ"ת אמאי והרי פרוסה של י"ג מעורבת בו מש"ה קאמר ובגמ' מפרש לה שפיר כלומר דאע"ג דיומין דכל הבשר אסור היינו דא"ל ק' חביות וכו' אבל הכא מהני מייני דא"ל כל חבית וחבית בפרוסה דאין שייכות לפרוסה זו עם אחרות. (ש"ל)

ב ברע"ב ד"ה כגון וכו' שאו וכו' ולפיכך מותר לאכלם אפי' אחר שיעצמו דיין שבשעה שנפל היו רותחין נתלם כח החומץ ושוב אינו משביח אפי' אחר שנצטנן כן מסיק הפר"ת בסי' ק"ג ס"ק חי ע"ש: (ש"ל)

על גבי גריסין[מז]: ג עובד כוכבים שהיה מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום[מח] אם היה בחזקת המשתמר[מט]. מותר[נ]. אם הודיעו שהוא מפליג[נא]. בדי שישתום[נב] ויסתום ויגוב[נג]. רבן שמעון בן גמליאל אומר[נד] כדי שיפתח[נה] ויגוף[נו] ותיגוב[נז]: בכלי שאינו בן יומו שנכנס בו מבושל. ואח"כ נפגם. ואלו הבשר אסורים מספק. לפיכך אם הגריסין הללו שנפל בהן חומץ לא היו רותחין הרי הן אסורין מספק שהחומץ בגריסין מקדיש ומשביח ואע"פ *)כשמרתיחין לא"כ פוגם טעמו. הוי משביח ולבסוף פוגם. ואסור: ג אם היה בחזקת המשתמר. כל זמן שלא הודיעו שהוא מפליג הוי בחזקת המשתמר ואפי' הפליג מיל. דהנכרי מירתת ואומר השתא אתי ישראל וחזי לי: אם הודיעו שהוא מפליג. ומתרחק ממנו ומביות סתומות הם: בדי שישתום. אם שהה כדי שיקוב הנכרי נקב במגופת החבית ויחזור ויסתום הנקב ותיבש הסתימה אסור: ישתום. יפתח כמו (במדבר כ"ד) שתום העין שעינו פתוחה: רבן שב"ג אומר. אינו אסור אלא אם שהה כדי שיפתח את כל מגופת החבית: ויגוף. ויעשה מגופה אחרת: ותיגוב. ותיגנב ותיבש אבל לנקיבת חור במגופה של חבית לא חשבו משום דמנכרא מלתא ודוקא במגופה של סיד הוא דפליגי רבנן עליה דרשב"ג וחיישי לפתיחת נקב משום דלא מיעכר שהסיד לבן ואינו מיכר בין חדש לישן. אבל במגופת טיט מודו רבנן לרשב"ג דלא מיתסר היין עד שישהה כדי שיפתח המגופה כולה. ויגוף. ותיגוב. והלכה

*) ברע"ב ד"ר כשמשבחן טי'.

דומיא דאיך דבפתוחות איירי שבפקק של עץ הייט פתוחות כיון שיוכל לפתוח בלא זיוף. ע"כ. ועיין מ"ש בסוף משנה ז': אם היה בחזקת המשתמר. לפי הר"ב כל זמן שלא הודיעו שהוא מפליג הוי בחזקת המשתמר. וכן דעת הרמב"ם בפי"ב מהלכות מאכלות אסורות. אבל התוספות דקדקו דאי הכי מכללא דסיפא שמעינן לה ולשתוק מלישנא דבחזקת המשתמר. ומדקתני בחזקת שהוא משתמר משמע דהיינו שימור הטוב טפי. אלא מתני' דוקא בבא דרך עקלתון שיכול לבא עליו פתאום שלא ירגיש: אם הודיעו שהוא מפליג. שעורו בכדי וכו'. רש"י. ופי' הר"ב אם שהה כדי וכו'. וז"ל הרא"ש והודיעו שהוא מפליג פירוש שא"ל שדעתו להפליג בסתם או שאמר ליה המקום. ויש באותה הפלגה כדי שיסתום ויסתום ויגוב אבל אם אין באותה הפלגה כדי שיסתום ויסתום ויגוב. אפילו שהה זמן מרובה מותר דבכל ענין מרתת נכרי דלמא אתי השתא וחזי ליה. ע"כ: בדי שיפתח. פי' הר"ב כדי שיפתח את כל מגופת החבית ואי אפשר לגוטלה שלא תשבר כולה. רש"י. ומ"ש הר"ב ודוקא במגופה של סיד הוא דפליגי רבנן עליה דרשב"ג וחיישי לפתיחת נקב משום דלא מיעכר וכו', ורשב"ג סבירא ליה נמי דמלמעלה לא ידיע לפי שלמעלה [מירתו] הנכרי והשוה סתומו. למטה מיהא ידוע. דלמטה לא יוכל הנכרי למרמו. וכשיפתח ישראל את המגופה ירגיש מתחתיה אותה סתימה. ורבנן כיון דמלמעלה לא ידיע לא מסיק אדעתיה דאפיך וחזי ליה. ח"ל זמנין דחלים גמ'. ומ"ש הר"ב והלכה כרשב"ג דבמשנה ה' סתם לן תנא כותיה. גמרא. ועמ"ש בפ"ח דערובין [משנה ז'] בקפדניא

יבין תפארת ישראל יבין

מז) רותחין שפוגם טעמן. ודוקא באכלן רותחין. אבל בחזר וליונן, הרי פוגם ולבסוף המביה אסור. וכ"כ בנפל על גריסין לוגנים שמביאן אף שחזר והרתיחן, הרי המביה ולבסוף פוגם אסור (י"ד ק"ג). [וב"ל דמש"ע נמי נקט תנא „בגון", והרי פשוט מוכן כל שאין נ"ש לשבת מותר. אלא דקמ"ל דאפילו בהומץ בגריסין דאינו נטל"פ מל"ע, דהרי בלוגנין מבית [בכש"ם דפ"ז ה'], ורק מלד שהן רותחין פוגם בהן שתומן, ופל"ח דהו"ל כפוגם מתמת ד"ח כש"ם לקמן, אפ"ה שרי, ושתום' [דפ"ו ב' בסוף פעמוד]: יו) והן סתומות בפקק: יח) שלא הודיעו הישראל שמפליג, ומפני שהה אח"כ זמן רב: יט) אף דבקל יעביר הפקק, ירא הוא שיבוא הישראל פתאום: כ) ר"ל שאמר להעכו"ם שמתרחק ממנו, ושהה הישראל כדי וכו': כא) ר"ל שיפתח העכו"ם קצת מהמגופה [והוא מלבון שתום עין ר"ל פתוח עין קצת]: כב) ר"ל ואם סתומה בטיט יבש לריך שישהה עד שיסתום בטיט חדש, ושינגב ויתיבש אותו טיט, שלא ירגיש הישראל שסתמו מחדש לא נאסר היין: כג) אינו אסור עד שישהה כדי וכו': כד) כל המגופה: כה) שיעשה מגופה אחרת, שבשיפתח לגמרי, מתקלקל המגופה הראשונה: כו) והתיבש המגופה של טיט. והכי קיי"ל. מיהו בהפסד מרובה, בסתום במגופה שרי. ובתתום בתותם לא

והלכה כרשב"ג: **ך** המניח יינו בקרון או בספינה. עם הנכרי: בקפנדריא. בדרך קלרה שנכנס בשער זה ויוצא משער שנגדו: ורחץ. במרחץ: מותר. דכיון דנכרי לא ידע דשמי. מרתת ולא נגע. ואשמועינן במתני' פלוגתא דרבן שמעון ב"ג ורבנן בהנך תלתא בבי. דלר' תנא נכרי שהיה מעביר כדי יין. הוה אמינא התם מרתת הנכרי דסבר הכתא א) אתחזי לי. אבל בספינה וקרון מפליג ליה לספינתיה ועביד מלי דבעי ולא מרתת. ולר' תנא ספינה וקרון ולא תני המניח נכרי בחנותו הוה אמינא בספינה וקרון מרתת דסבר דלמא בחורתא אתרינא אזיל וקלי מלד אחר ומזי לי. אבל במניח נכרי בחנותו דאיכא למימר אחיד ליה לבבא ועביד כל דבעי. אימא לא. לריכא. ובכולהו הלכה כרשב"ג: **ך** דלפקי. כלי שמיחין בו כוסות ואשיות באוכלין ומשקין וממנו נוטלין ומשימין על השלחן ואין אחד מן המסובין נוטל כלום מן הדלפקי אלא מן השלחן: ואם אסר לו הוי מוזג ושותה. הואיל והרחיב לו הרשות אף מה שעל הדלפקי אסור דסמכא דעתיה ונגע ב) כולה: חביות פתוחות. הממלאות בבית שהניחו שם: בדי שיפתח ויסתום ויגוב. שתמא כרשב"ג דהלכתא כותיה: **ן** בולשת. חיל שמחפשין ומחרין הבתים. תרגום ויחפש. ובלא: **ן** תן לנו את דמיה. דהא לא קנו. והוא אינו חייב להם אלא מעות

ך המניח יינו בקרון(כז) או בספינה(כח) והלך לו בקפנדריא(כט). נכנס למדינה(ל). ורחץ(לא). מותר(לב). אם הודיעו שהוא מפליג(לג). בדי שישתתם ויסתום ויגוב. רבן שמעון בן גמליאל אומר בדי שיפתח ויגוף. ותיגוב(לד): **ה** היה אוכל עמו על השלחן. והניח לגינה על השלחן. ולגינה על הדולבקי(לה) והניחו ויצא. מה שעל השלחן אסור. ומה שעל הדולבקי מותר(לו). ואם אמר לו הוי מוזג ושותה. אף שעל הדולבקי אסור(לז). חביות פתוחות אסורות. סתומות כדי שיפתח ויגוף ותיגוב(לח): **ן** בלשת עובדי כוכבים(לט) שנכנסה לעיר. בשעת שלום. חביות פתוחות אסורות(מ). סתומות(מא) מותרות(מב). בשעת מלחמה(מג) אלו ואלו מותרות(מד). לפי שאין פנאי לנסך(מה): **ן** אומנין של ישראל ששלח להם עובד כוכבים חבית של יין נסך בשכרן. מותרים לומר לו תן לנו את דמיה(מו)

ך בקפנדריא. פי' הר"ב בדרך קלרה שנכנס וכו'. ועיין בפירושו בסוף ברכות: המניח נכרי בחנות וכו'. כתב הר"ב ואשמועינן וכו' אבל בספינה מפליג ליה לספינתיה ועביד מלי דבעי. לפי שבקרון וספינה כי מפליג להו אינו רואהו מרחוק מה יעשה בתוכה משא"כ במעביר חבית. והיה נראה לפרש דמה שאין כן מעביר חבית עם ישראל שלא יוכל להפליג כיון שהוא לבדו ואין אחר לא יכול לשתתו. והכי דייק לישנא דעם ישראל דמשמע שהישראל מסייעו. אלא שראיתי שהרמב"ם כתב בפי"ב מהמ"א נכרי שהיה מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום והוא הולך אחריהן לשמרן. גם הטור סק"ט כתב שהיה נכרי מעביר לו חבית וכו'. ומ"ש הר"ב אבל במניח נכרי בחנותו וכו' לריכא. כלומר קמ"ל דלא חיישינן להכי ומ"מ דאי ידעינן דאחיד לבבא חיישינן כיון דאית ליה שיטת בבית ואית ליה לאתמוטי דברכות עומד עם שהרי הישראל הניחו שם. וכן נמי שמעינן שאם הפליגו הספינה בין במקום שאי אפשר לו לראות אסור ובהדיא שנו כן בתוספתא. ב"י סי' קכ"ט בשם הרשב"א. וכ"כ הטור: **אע"פ** שהוא יולא ונכנס. כל היום כולו. הרמב"ם פי"ב מהל' מ"א: **ה** ולגינים על הדלבקי. הם פתוחות. דומיא דבעל השולחן. הרא"ש. כמו שכתבתי לעיל. וכן נמי מדקתני סיפא חביות פתוחות אסורות מכלל דבריש אפילו פתוחות מותרות. הר"ן: **ן** סתומות. מותרות שכיון שהם סתומות הרי זה ראיה שלא פתחום שאם פתחום לא חזרו לכותמם שאין אימת אדם עליהם. ומיהו דוקא סתומות במנופה של טיט. אבל בפקק של עץ כפתוחות דמו. וכי מהדר לפקק להו משום אימתא אלא אורחא דמלתא. הר"ן: בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות. ומיהו דוקא בפתוחות מתחלתן. אבל סתומות שנפתחו חיישינן להו. הר"ן: לפי שאין פנאי לנסך. עיין

א) כרע"ב ד"ל אתי חזי. ב) כר"ב ד"ל בכולהו

יכין תפארת ישראל יכין

ממש, שרי אפילו שלא בהפסד מרובה [קכ"ע א'] כו) עגלה: בח) והיה עמו נכרי: כט) ר"ל בדרך קלרה בשביל, וקרונו שלא יכול ליכנס בשביל, הניחו ליכנס בדרך הגדול הארוך. לו שנכנס וכו': ל) ר"ל לעיר: לא) והקרון הניח ליכנס לבין: לב) דמדמסופק הנכרי מתי יבוא, מחירא ליגע בהיין: לג) אז נאסר בשהה כדי וכו': לד) ולריכא, דסד"א חזקא מעביר דתני במשנה ג' שרי, מדעומד היין וזא במקומו, ירא העכו"ם שישראל כשיגע בו. להכי קמ"ל דאפילו קרון וספינה, דאף שהולכים כל שעה ומתרחקים, אפ"ה לא חיישינן שכשישראל העכו"ם שהפליג יגע בו, דעכ"פ ירא שמא מלד אחר יבוא וישראל. וקמ"ל חנות במשנה ד', דאף שכשישראל יסגור הדלת ויגע בהיין, וכשיסגור לא יהא נתפס כנגב, מדיש לו שייכות בבית, שישראל הניחו שם, אפ"ה מותר, דעכ"פ לא יסגור, דחיים שלא יחפדנו ישראל עי"ז. מיהו בסגר באמת הדלת, נאסר היין. ובטולהו קי"ל כרשב"ג [קכ"ע]: לה) הוא שהולכן שעורכין

תוספות חדשים

ן בפשנה אומנין של ישראל שרמב"ם גרים בין בפירושו בין בחיבורו לומנין ישראל: בתוי"ם **ד"ה בשעת** מלחמה פי' חייבין להו. בין בכרכוס של אותה מלכות ובין בכרכוס של מלכות אחרת: (הר"ן)

ראשון לציון

ך במשנה המניח שונד כוכבים בחנות אף על פי כי' במולין ג' ע"א אתא המניח שונד כוכבים בחנותו וישראל יולא ונכנס מותר: **ה** במשנה הדולבקי גירסת שערוך דלפקי וכן גירסת הרב ברטנורא:

אומנין ישראל; נכי"ק אומנין וישראל (ז). ששלח. נכי"ק ובמשבי"ר ששילח. (בשכרן) מותרין לומר לו תן. בד"נ ונכי"ק ובמשבי"ר מותר שיאמרו לו תן ולתא; במשב"ב ..מותר לומר תן; נכי"מ ובמשב"ב ד"ו ..מותר לומר לו תן.

ך המניח ייבו בקרון. מ"ע ע"ח: בדי שיפתח מ"ז מ"ב מס' מ"ח מ"ש מ"ב לאתין קמ"ח פוס"ב ד"ל פימן קכ"ם ס"ח: המניח נכרי בחנות וכו'. חולין ג' ע"ח: כדי שיפתח. מ"ח ובמ"ב מס פוס"ב מס: **ה** היה אוכל עמו על השולחן כו' חביות פתוחות כו'. מ"ם ע"ח מ"ז מ"ב מס' מ"ח מ"ם מ"ב מ"ח מ"ב מס' מ"ב לאתין קמ"ח פוס"ע ד"ל פימן קכ"ם פנ"ם ד"ב: **ן** אומנין של ישראל. מ"ח ע"ח מ"ז מ"ב מס' מלכות אתוכוס ס"ב מס"ב לאתין קמ"ח פוס"ם ד"ל פימן קכ"ב ס"ב:

שנויי נוסחאות

ך בקפנדריא. במשבי"ל לקפונדריא; נכי"ק לקפונדריא. נבנס. נכי"מ ונכנס. ויגוב. במשב"ב ד' פיזכו ויגב וכן בסמוך. שיפתח ויגוף ותיגוב. במשב"ב שיפתח את החבית וכן בסמוך; בד"נ ונכי"ק ובמשבי"ב ובמשב"ב ד"ו ..ותיגב וכן בסמוך; במשב"ב ד' פיזכו ..ויגב וכן בסמוך. המניח עבו"ם (בחנות). במשב"ב ד' פיזכו ליתא; בד"נ ונכי"ק ..את נכרי בחנותו וכ"ה במשבי"ל (וכם את הנכרי). שהוא יוצא במשב"ב שיצא: **ה** (והניח) לגינה על השלחן ולגינה. בכי"מ ולגין על השולחן ולגין וליתא; במשב"ב ..לגינין.. ולגין וכ"ם במשניות דפו"י; בד"נ ונכי"ק ובמשבי"ל והניח לפניו לגין.. ולגין. הדולבקי. בד"נ ונכי"ק בכל המקום הדלפקי; במשבי"ל בכל המקום הדולפקי: בכי"מ בכל המקום הדלובקי. בר"ש ד"ו הדובלקי. והניחו וקלי על סגוין. בכי"מ והניחו וקלי על סלגיון. מה שעל. נכי"ק במלה תחת משעל (כמו מזה בידך). (ומה) שעל הדולבקי במשב"ב ליתא. אף שעל הדולבקי. בד"ש ונכי"ק ובמשבי"ר אף מה שעל.. סתומות כדי כו' ותיגוב. נכי"ק ובמשבי"ל וסתומות.. ותיגב; במשב"ב סתומות סותרות.. ואולי לא זה במשב"ב מפיסים"ר: **ן** בלשת (עכו"ם) במשב"ב ובמשבי"ר בולשת וליתא וכן ליתא בד"נ ונכי"ק; בכי"מ בלשת שלגוים ועיכתונות (כ"ע ע"ח). שנכנסה לעיר. בכי"מ שנכנסו.. סתומות מותרות בשעת. בד"נ ונכי"ק ובמשבי"ר וסתומות.. ובשעת. (לפי) שאין פנאי. בד"נ ונכי"ק ובמשבי"ר ליתא; בכי"מ ..שאין לחזן..; **ן** אומנין (של) ישראל. במשב"ב האומנין..; בד"נ ובמשבי"ר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

המוכר יינו לנכרי. שם נקמן פ"ג מ"ח ירושלמי קדושין פ"ח ה"ד מיי' שם הל' כ"ג סמ"ע שם פ"ט: נטל את המשפך. פ"ג מ"ח מיי' פ"ג מה' מ"ח סי"ג סמ"ג נתון קכ"ח: המערה מכלי אל כלי. מיי' שם הלכה י"ג סמ"ג שם סוע"ש י"ד סימן קכ"ו ס"ה:

שנויי נוסחאות

(ואם) משנכנסה לרשותן אסור. במשכ"ל ליתא; בכי"ק ובמשכי"ל אם..; בנ"ל אם משנכנסה לרשותו; בכי"מ ואם לרשותו.. (של עכו"ם והוי ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל. בכי"ק ובמשכי"ל של עכו"ם נטלו ומדד לתוך..; בנ"ל ליתא ומוכח מהגמ' דליתא בטעות (ד"ס). עכבת יין. בכי"ק ובמשכי"ל עקבת..; בנ"ל עקיבת.. ועי' תו"ש והריטב"א הגיה את שתיהן. מכלי אל כלי. בנ"ל ובכי"ק ובמשכי"ל מכלי לכלי.

לקוטים

ן בשנכנסה משנכנסה בתבית לא שייך בה רוח מיים א"כ לאוסר הו"ל מבטלו לו מבטלו אלא לרמוז דבהכנסה לבד לא נאסר כמ"ש רבינו הפי"מ ז"ל אלא ר"ל משנכנסה לרשותו על ידי דבורו דקבלה עליה בכלו: (ש"ל):

במ"מ פ"ב דכתובות: ן ואם משנכנסה לרשותן אסור. פירש שקבלוה בשכר. אבל בהכנסה לבד לא נאסר שאין חנורו של אדם קונה לו בעל כרחו. כ"י סי' קל"ב בשם רבינו ירוחם: פסק עמו עד שלא מדד דמיו מותרים. פי' הר"ב דמשיכה בנכרי קונה כמו בישראל [עמ"ש במ"ד פ"ה דמעילה] ומכי מדד מסתמא מוסך. ומ"ש הר"ב וכשמודדו הישראל בכליו. בשטת הרמב"ם אמרה שכתב בפי"ג מהמ"א שאם מדד בכליו של נכרי דמיו אסורים שמשיגיע לכלי נאסר ככתם יינם כלומר משום עכבת יין כדלקמן. אבל הראב"ד הסיגו דהא קיי"ל דין [ביין] בשאם יינם מוכר חוץ מדמי יין נסך שבו כדפי' הר"ב לקמן מכנה י'. וכ"כ טור סי' קל"ב דבדיעבד לא נאסר בכלי דנכרי אע"פ שיש בו עכבת יין מהאי טעמא. ומ"מ לפי מה שאכתוב בסמוך אין זו הסגה על פי' המשנה. אלא להרמב"ם שפוסק כך להלכה. ואף להלכה יש לישב: מדד עד שלא פסק דמיו אסורים. פירש הר"ב דנכרי לא קנייה השתא במשיכה וכו' הלכך כי נגע ביה דמאחר שכא לרשות הנכרי אין הישראל נזהר בו ויש לחוש שנגע: הגה"ה בש"ע. והב"י מפרש דודאי נגע בו. ומש"ה תנן מדד ולא [תנא] משך דלכלול בו שאחר שמשכו נגע בו. ואינו יודע האיך נכלל בו דאי משום דלא תנא משך. כי תנא מדד מאי הוי שאין נגיעה בכלל מדד יותר מבכלל משיכה. ואמו תנא רמוז רמוז בעלמא. אלא מסתבר דלא קפיד תנא למתני (מדד) [נ"ל משך] כיון שכן הדרך דלעולם מדידה קודמת למשיכה. שאין הקונה מושך עד שנמדד לו מדתו ביקנה ואח"כ מושכו והואיל ומכילתין לאו בדיני מקח וממכר איירי לא קפיד. ותני תחלת המשיכה והקודם לה וממילא דלענין קנייה צריך שתהא ג"כ משיכה וכדתנן במקומו במשנה ז' פ"ה דב"ב: המשפך. טרייטו"ר בל"א מלמעלה פיו רחב ולמטה נקב קצר. ומוציאים אותו על פי צלוחיות של לוקחים שפיהם צר ומופכין יין מן המדה לתוכו והוא יורד לתוך הצלוחית. רש"י: עכבת יין. פירש הר"ב אוגנים שמתעכב יין על פיו ובירושלמי גרסינן בקו"ף ומפרש כמה דתימא [הוסא ז' ח'] עקובה מדם פירוש לכלוך יין. הר"ן. ומ"ש הר"ב אלא יצא כמפה או ב' טפין. לפוס ריהטא כתב או שתי טפין ולא אורך. דהשתא טפה אחת שתים מבעיא. עיין בפירושו רש פ"ב דיומא. ורש"י והר"ן לא כתבו כן: אסור. פירש הר"ב דמתסר המרא דישראל משום הסיא טפת יין נסך שבמשפך. מפרש בגמ' דמתסרא משום גלוק שחבר יין שבקרקעיתה של צלוחית. וכתב הר"ן והאי אסור. בהגאה קאמר ומש"ה דוקא כי איתא ביה עכבת יין הא לאו הכי לא עדיף ממודות הנכרים וקנקניהם שאין אוסרין יין הכעוס בהם בהגאה כדתנן בפ"ב משנה ד' לדברי הכמים. ולפי זה אין דקיי"ל כרשב"ג בתערובת סתם יינם דימכר כולו לנכרים חוץ מדמי איסור שבו [כדפירש הר"ב במשנה י', לא קיי"ל כי הך מתני' דכיון שאינו נהנה מאותו עכבת יין כלל אמאי מיתסר בהגאה. ולפיכך יש לתמוה על הרב אלפסי ז"ל שכתבה אלא [ש"נ] שאפילו לרשב"ג דשרי בימכר כולו חוץ מדמי איסור שבו דוקא במפרש אבל בסתם אע"פ שאינו נהנה מן האיסור אסור. עכ"ל. והרמב"ם בפרק י"ב העתיקה לבבא זו לכך יש לפרש שדעתו כמ"ש הר"ן והרי"ף ובזה נסתלקה מעליו השגת הראב"ד שכתבתי לעיל. ומסתייע לזה סברתו של הרמב"ם שאכתוב במשנה י' דס"ל דימכר לחוד בלא הולכת הגאה לא מהני. ואני תמיה על הראב"ד שעבר על פרק י"ב ולא הסיגו עד בואו במה פי"ג וכן תמיהני על הכ"מ שלא הלין בעד הרמב"ם מהא דהר"ן. וגם לא העיר בזה שלא הסיגו בפרק י"ב ואין לומר דבפרק י"ב יש לפרש דאסור בשהיה קאמר ומשום כך לא הסיגו. וכדעת אחריס שכתב הר"ן ג"כ. דהא לעיל מהך בבא בהעתיק הרמב"ם דין המערה דסיפא דמתני'. כתב שם הכ"מ דכל מקום שכתב הרמב"ם אסור בסתם ממעט בהגאה כמבואר מדבריו ריש פרק י"א [סימן ח'] ע"כ. ומשום כך הסיג עליו הראב"ד שם דלא כך אלא בשהיה בלבד. והטור לא העתיק לבבא זו דמשפך. ולשתיה אזיל דס"ל כהראב"ד כמ"ש לעיל. וא"כ מכתיבו אינה הלכה כדבריו הראשונים של הר"ן וזהו שכתבתי לעיל מי במפרש הריטא במודד בכליו של ישראל דוקא אין להסיגו משום דלמשנתיבו בכליו של נכרי היה לעולם אסור אף בפסק קודם במדד: המערה מכלי אל כלי. פירש הר"ב ישראל שעירה מכלי אלו לכלי שביד הנכרי או לכלי שיש בו יין נסך. וכ"כ הרמב"ם בפירושו. ויש לתמוה דזו ואל"ל זו קאמרי דיון שנאסר הנלוק בכלי שביד הנכרי אסור היין באותו כלי אלא בסתם יינם דהא לאו נסך ודאי שביד כ"ם כשיש בו יי"נ ממש. וי"ל די"נ דקאמרי לאו דוקא יין נסך ממש אלא כלומר יין שלהן מה שא"כ

יכין — תפארת ישראל — יכין

ר'). ונם בסתם, אמרינן איסורא לא ניחא ליה דלקני [בב"מ דף ל"ו כ'): מו) והתרנו בקבלתה: מח) ובזה"ז מותר בהגאה [קל"ג ג']: מט) אע"ג דתנא דמכילתין ס"ל דאסור לגרוס עומאה לחולין שבא"י [בפ"ד מ"ע] הכא מיירי בכבר מכר: נ) אם כבר קלב הטער כמה יתן, בעד כל מדה ומדה: נא) דמשפסק כבר סמכה דעתו לקנות, בהמעות שכבר נתן, ויי"נ לא הוה עד שינע העכו"ם הקונה בהיין. ומלא דבעת מכירה מוחר היה היין. וזה לרש"י דבנכרי מעות קונה ולא משיכה. וכמו כן לר"ת דמשיכה קונה בעכו"ם ולא מעות, עכ"פ מסמך העכו"ם קנה, ויי"נ לא הוה עד שנוגע בהיין עלמו: נב) ונתנו להעכו"ם: נג) דמשהמשיכו להעכו"ם אף אלא קנאו עדיין עד שיפסוק עמו השער, עכ"פ אז טוב לא מזהר ישראל בהעכו"ם אלא יגע בהיין. מיהו אם מזהר הישראל שלא יגע בו, דמיו מותרים [קל"ב ס"ד סק"כ]. ובזה"ז מותר בדיעבד [קכ"ג א']: נד) ומעט יי"נ היה כבר בשולי הצלוחית. נה) באותו משפך: נו) ר"ל שיש בהמשפך אוגנים שמעכב ומשאיר שם היין אחר שנפך אותו בו: נז) נאסר היין של ישראל שנגד בו אח"כ, מדמעורב בו הטפה שבמשפך

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הנכרי לו לכלי שיש בו יין נסך: את שמעירה ממנו מותר. היין שנשאר בכלי העליון שביד ישראל מותר: ואת שעירה בתוכו. והקלוח שיצא מכלי ישראל אף על פי שלא הגיע לכלי שביד העובד כוכבים וכל שכן מה שהגיע לכלי של עובד כוכבים אסור דנעוק חבור. ומתניתין דכרי היין שנשאר בכלי שביד ישראל מיירי כגון דקטף קטופי שקודם שנגע הקלוח בכלי התחתון שביד הנכרי פסק העליון המחובר לכלי שביד ישראל ולא היה כאן נעוק שיחבר מה שבכלי העליון למה שבכלי התחתון. א"כ דנפק נפולי שהצליך היין מן הכלי העליון כדרך שמצליכין מן המזרקים ולא היה שם קלון וקלוח שיחבר בין היין שבכלי אשר ביד ישראל לכלי שביד נכרי. אבל אם היה שם חבור כל מה שנשאר בכלי העליון שביד ישראל אסור. דקיי"ל נעוק חבור א)ואסור ביין נסך וכן הלכתא: **ח** ומים במים. מים שנתנסכו לע"ז לו שנעבדו. במים של היתר בכל שהוא לא שנא נפל התירא לגו איסורא לו איסורא לגו התירא ב)אסור במיעוט בכל שהוא. ובלבד שיהיה האיסור הנופל לתוך היתר טופל מכלי בפיו רחב ויש ביין היוצא מן הכלי שיעור גדול בבת אחת. אבל המעורה יין נסך מכלי קטן שאינו מוציא אלא טיפה טיפה. ונפל לתוך יין של היתר אפילו כל היום כולו. אמרינן קמא קמא בטיל. ואם עירה היתר לתוך איסור כל מה שעירה ממנו לתוך האיסור אסור ואפי' חבית מלאה לתוך טיפה אחת. ומסקנא דמלתא לפי ההלכה כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בטותן טעם. חוץ מטבל ויין נסך דבמינן במשהו. שלא במינן בטותן טעם. יין נסך משום חומרא דעבודה זרה. וטבל. כהתירו כך איסורו כמו שהתיר אחת פוטרת את הכרי כך חטה א' עובה את הכרי כולו טבל. ואם איסור משאר איסורין נתערב בהיתר אם נתערב מין בשאינו מינו דליכא למיקס אטעמא אם תרומה היא שנתערבה בחולין שטעמה כהן ואם דבר איסור שטעמה נהתוס גוי אם אומר שאין בהערובת טעם התרומה או טעם האיסור הכל מותר. ואם נתערב מין במינו דליכא למיקס אטעמא או מין בשאינו מינו ואין כאן כהן או גוי שיכל לסמוך עליו. אם האיסור הוא מחלב ודם נבלות וטרפות בקלים ורמשים וכיוצא בזה. מעשרין אותו בשבים אם יש שבים של היתר כנגד האיסור הכל מותר. ואם לא הכל אסור. ואם האיסור הוא תרומה וחלה ובכורים. משערים אותו במאה של היתר. ואם ערלה וכלאי הכרם משערין אותו במאתים: אלו

אל כליה). את שעירה ממנו. מותר נ). ואת שעירה לתוכו). אסור: **ח** יין נסך. אסור ואוסר בכל שהוא). יין ביין. ומים

ח) מי"ב ד"ל ואוסר. ב) שם מוסר.

ח יין נסך אסור ואוסר בכ"ש. ע"ג ע"א ומעלמי עלמא פ"ב ה"ו מיי' שם ז' מהי' מ"א הכ"ח וסמ"ג הלי' ו' סמ"ג לאוין קמ"ח טוש"ע י"ד סימן קל"ו ס"א:

שנויי נוסחאות

את שעירה ממנו. נד"ל ונכי"ק ונכי"מ ונמשכי"ל המעירה ממנו. ואת שעירה לתוכו. נכי"מ ונמשכי"ל את: **ח** בכל שהוא. נד"ל ונכי"ק בל שהוא. ומים במים בכל שהוא. נכי"מ.. מים במים במשהו.

אור גדול

פ"ה **ח** בגמרא יין נסך אסור ואוסר בכל שהוא. עיין בתוי"ט. ועיין בר"ן ד ה ב י א מתוספתא ד מ ב ו א ר בסתמיינם דאוסר במשהו והקשה מתוספתא זו על שי' הר"ת דס"ל דכתם יינם אינו אוסר במשהו. וכתב הר"ן וליבא למיסר דהתוא תנא דברייתא סבר דכל מין במינו במשהו דאם כן למה לי' לתתני מפני שטפה של יין נסך אסורה ואוסרת במשהו. כל איסורין שבתורה נמי דינייהו הכי דבמינן במשהו יעושה"מ. ונראה דאשר ליישב עפימ"ש התוס' והרשב"א דולין (צ"ט ב') גבי ציר דבשל דבריהם לא אמר ר"י מין בטינו לא בטל. א"כ בשאר איסורי דרבנן לא אמרינן מין במינו לא בטל. ולהכי דקדק יין נסך דיעון רמב"ן במלחמות פסחים (בדף כ"ו) לענין עירוב פת ובגד וכן בר"ן (לעיל סוף פ"ג) דשאר איסורין דאורייתא לא חמירי מסתם יינן. וא"כ בסתם יינן שפיר אמרינן מין במינו במשהו כמו בשאר איסורין דאורייתא ואשה"מ:

דוכתי: ואוסר בכל שהוא. כתב הר"ב ובלבד שיהיה האיסור הנופל לתוך ההיתר מכלי קטן שאינו מוציא אלא טיפה טיפה וכו' אמרינן קמא קמא בטל ומעורב אלא מה שירד כבר ומש"ה אמרינן קמא קמא בטל משא"כ בשאר כלים שדרך הוא לערות מהן כיון שסוף היין לירד על ידו. א"א לומר בו ראשון ראשון בטל שכל העומד ליפול ולהתערב חשבינן ליה כמעורב כבר. הר"ן. ועיין [מ"ש] במשנה ו' פ"ח דזבחים. ועל קמא קמא בטיל כתבו התוס' פירוש אפילו מתערבה היין נסך לבסוף מ"מ אמרינן קמא קמא בטיל. והקשו על זה ומסקינן דלא אמרינן הכי אלא עד שיפול כ"כ מן הי"ב בין הכל שלא יהיה ההיתר [פחות מ] ס' שאם אין בהיתר ס' חוזר ומיעור ונאסר [הכל]. אבל

שנשאר בו מבתחלה מדהיה מחובר עם היי"ב שבלוחות ע"ז נעוק חבור: נה) ישראל שעירה יין שביבו לכלי שביד נכרי, או לכלי שיש בו שהם יינן: נט) היין שנשאר בכלי העליון שביד ישראל, מותר. וחזקה אם קודם שנגע הקלוח ביין התחתון, כבר נפסק הקלוח משפת כלי העליון. דאל"כ נעוק חיבור, אם לא בהפסד מרובה [קכ"ו ע']. מיהו חזקה במעורה יין ליי"ב האסור בהנאה אמרינן שלא במקום הפ"מ נעוק חיבור. אבל במעורה לתוך שהם יינם, לא אמרינן ביחוד איסור של כלי התחתון גם על העליון כאילו הוא עמו נוף א', רק הוא כמעורב התחתון בעליון ובטל בס' [שם פ"ה]: ס) הקלוח בעצמו, אף שלא בא עדיין לכלי רק קלהו התחתון: סא) בנתנסך

ודמי לע"ז מיירי. וחזקה בהורק היין המותר לתוך האיסור, אז אפילו יש ס' בהמותר, אפ"ה אסור בהנאה, משום דבי"ל כל שהאיסור עומד במקומו, הוא חשוב יותר מן ההיתר הבא עליו, ואוסרו במשהו. ורק בהפ"מ אם נפל היין ההיתר הרב, בפעם א' לתוך האיסור, ויש ס' בההיתר, שרי. אבל בשעירה יי"ל לתוך יין היתר, והיה הכלי שעירה ממנו פיו לר הקלוח דק, אז אמרינן קמא קמא דנפל בטל, דאע"ג דקיי"ל דעלוק חיבור. לא שייכו נחשבים כמעורבים, רק שייהיה דין אותו יין שלא נתערב כדין היין שנתערב, מדמתוברים יהד בקלוח [ודו"ק]. מיהו חזקה בדאיכא ס' נגד כל מה שנפל שרינן בעירה האיסור מכלי שפיו לר [ש"ך קי"ד

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

תוספת יום טוב השוכר את הפועל פרק העבודה זרה רע"ע מברטנורה

דברי הר"ב גרלה כפירוש הראשון מדסתם והיא שטת הרמב"ם [פי"ו מהמ"מ] וכ"כ תוס' בשם רש"י. ועיין במ"ב פ"ז דמקוהות דמהתם יש ראיה לסברת התוס'. ומ"ש הר"ב ומסקנא דמלתא לפי ההלכה וכו' לא בא למעט מן ההלכה כל מה שנתבאר עד עתה אלא שלהורות הלכה בכל האיסורין הוא ואתא. ומ"ש חוץ מעבל דהיינו דתנן זה הכלל לאתויי עבל. גמ'. ומ"ש ויין נסך כתבו התוס' [ד"ה חוץ מעבל]. וה"ה דמיס במיס במשהו. ע"כ. ומ"ש הר"ב מנוס חומרא דע"ז. גמ'. ופירש הרמב"ם שנאמר בו (דברים י"ג) ולא ידבק בידך מאומה מן החרם. ומ"ש הר"ב ועבל כתיתו כך איסורו. גמ' [דף ע"ג]. עמ"ש בזה בספ"ג דחלה. ומ"ש הר"ב ואם איסור משאר אסורים כו' יטעמנו מתוס נכרי עיין בפירוש מכנה ה' פ"ז דחולין. ומ"ש ואם נתערב וכו' דליכא למיקם לטעמא וכו' משערים אותו בששים. דלפיק מזרוע בשלה דאיל נזיר שמתבשלת עמו ואינה אוסרת אותו והוא אחד מס' באיל. כדאיתא בפ"ז דחולין דף ל"ח [ע"ב]. ומ"ש ואם האיסור הוא תרומה וכו'. מבערים אותו במאה וכו'. ואם ערלה וכו' במאתים. מפורש ברפ"ב דערלה. וכתב הרמב"ם ואמרנו בשביעית שדינו אוסרת כל שהוא במינו כמו שנתבאר בפ"ז משביעית [בסופו] אינו חולק על אלו המיקרים לפי שאינו אוסר באכילה. אבל חייב לאכלו בקדושת שביעית בלבד ולפיכך החמיר בשביעית בזה הענין. לפי שאין שם איסור אכילה. אבל הוא אוכל בזמן שביעית כמו שנתבאר לשם ואינו אומר עליו אוסרת אלא על דרך הויתור והדמיון ג"כ בדבר האוסר. ע"כ. וכתב עוד במשנה דלקמן ואמן בפסח במשהו [כדפירש הר"ב סוף מסכת א' פ"ג דפסחים] בין במינו בין שלא במינו. ואמנם יש מכלל דין איסורין שבאורה לפי שהוא בזמן קבוע ואין איסורו חוזר לעצמו בלבד כשאר כל איסורין שבתורה. אבל איסורו הוא תלוי בזמן וכשעבר הזמן סר איסורו ולפיכך לא התנה בו הגמ' כמו שהתנה בין נסך ועבל. ע"כ: יין במים ומים ביין בטהן טעם. בד"א בשנפל המשקה המותר לתוך המשקה האסור אבל אם נפל המשקה האסור לתוך המשקה המותר. ראשון ראשון בטל והוא שיורק מלגלול קטן שהיה מריק ויורד מעט מעט. הרמב"ם פט"ז מהמ"א: בטהן טעם. יש מפרשים דהיינו בששים כמו בשאר האסורין. והראב"ד כתב כיון שנתערב במים עד שיש בו יותר מכדי מזיגה פונמו ומותר אפילו בשתיה הלכך אם יש במים ששה חלקים מן היין מותר אפילו בשתיה וכן פי' ר"י עור סי' קל"ד ושעמייהו מדאמרינן בגמ' פ"ו דב"ב דף ל"ז רמא תלתא ואתא תלתא ופלגא וכי' פלגא בשיתא פלגי ולא כלום הוא ומתני' דקתני בטהן טעם. פירש הר"ן דלא מיירי אלא בג"ט לשבח ולא בפוגמה: ואוסרין בכל שהן. עמ"ש ברפ"ח דזבחים: בכל שהן. אלו בכל שהן אינו אלא במשהו מאסורין אלו יאסור תערובתו אפילו ריבה עליו אלף כיוצא בו. הר"ן: יין נסך. פי' הר"ב חביות אחת באלף חביות וכן פירש"י והרמב"ם. והכא כשאיסור ואיתר כל אחד בטעם. ולא דמי לתערובות דלעיל. ומתני' דלקמן. והלכך הא דתנן במ"ט פ"ג בפת שנאפה בעלי אשרה. מיירי בכרכות שהן דבר שבמנין וכלכון הראשון שכתב הר"ן שם אע"פ שהוא מפרש בכאן בכל שיש בו מכוס אחת דע"ז לא בעינן דבר שבמנין. וזה כדעת אחרים שכתב לעיל. לפירוש הר"ב ודעימיה ליתא. ומ"ש הר"ב וחין כן הלכה אלא כדכתבינן וכו' מוליך דמי אותה חבית וכו' דאשבינן לה כאילו הוכרה ונעלה. וכתב הראב"ד [פט"ז מהמ"א] דה"ה לשאר האוסרין בכל שהן בימכרו חוץ מדמי איסור שבהן. ודבריו עיקר. הר"ן בריש מתני' דלקמן והכ"מ בפט"ז מהמ"א כתב בלא דעת הרמב"ם כן: ושאר הנסקל ונגלה ערופה. פירשו הר"ב בפ"ב דקדושין מכנה ט'. והר"ב כ"כ על ולפ"י מצורע. וחולין כו' וכ"כ רש"י. ואולי שבגירסת המשנה שלהם היו קדומים. אך גם בקדושין נשנו כמו שהוא בכאן בספרים שלפנינו. ועוד מפורשים שם. מה שלא פורש בכאן: ושער נזיר. כתב הר"ב דאיסורי הנאה הוא. דכתיב ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים. וכ"ב רש"י. ותימה הוא דבמ"ט פ"ב דקדושין מפרש הר"ב מקדש יהיה גדל פרע בער ראשו. והכי איתא התם בגמרא. ומ"ש הר"ב ואם נתערב אגודה וכו'

מ ואלו אסורין ואוסרין בכל שהוא. עיין בפ"ח זבחים ע"א ע"ב פסולה כ"ה ע"א: ועבודה זרה ועורות לבובין. מיי' פ"ו מה' מ"ז הל' ח"ם בסמ"ג לאוין מ"ה ס"ש יראין קיומן קל"מ ס"ש: ושער הנסקל מו' ושער נזיר

שנויי נוסחאות

מין במינו במשהו. כ"ל וכ"ק ומכ"ל .כל שהוא. ושלא במינו בנ"ם. כ"ל ושאין מין במינו בנ"ם. מ אלו אסורין ואוסרין. כ"מ ואלו אסורין ואיסורין אסור ואינו נתן. בכל שהן. כ"ק ומכ"ל בכל שהן; בד"ל בכל שהוא; במשנ"ב בכל שהו. וצפורי מצורע. כ"ק ומכ"ל וצפרי..

תוספות חדשים

ח בתוי"ט ד"ה בנותן טעם כו' והראב"ד כו' בהרא"ש פרק המוכר פירות סימן ט' מוכח דלאו הוא הראב"ד שתמא אלא הוא רבי אברהם אב"ד וע"ש:

ראשון לציון

מ במשנה אלו אסורין ואוסרין תוס' זבחים ע"ב ע"א ד"ה ואינטלו כו' שהמתו בקושיא דס"ל למיתסב הכא עוד כמה דברים ע"ש: תוי"ט סד"ה יין במים כו' והוא שיורק(מגלגל)קטן כו' ע"ל מלאר ח"ל רש"י ע"ב ע"א מלאר קטן גרסי' והוא סך קטן. ובעיטונין לגבי נגדים נפ' בתרא דף ק"ב ע"ב גרסינן אלא קטן והוא קבר של מטי ע"כ ולהיתי גם ברמב"ם בפ' ט"ז מהלי מאכלות אסורות דין כ"ח אלא קטן וכן בהראב"ד אבל ברור דגם שם נפל טעות בדבוס. והעד דבכ"מ שם שפיק מלאר קטן (וכן מובלת כמ"ש בשם רש"י) וכן בעוב"ע י"ד סימן קל"ד סעיף מ' מלאר קטן;

אור גדול

מ במשנה יין נסך. עיין בתוי"ט מ"ה שהביא שהר"ן בריש מתניתין דלקמן לענין חביות בחביות. ונסתפק הר"ן אולי חביות לאו דוקא. דק. קיתון קטן אבל חביות דהוי דבר שבמנין דלא בטיל לא. ולא הבנתי הא הר"ן (לעיל שם"ג) הוכיח מהירו' דאף היכא דמראורייתא לא נתבטל מהני הולכת האה. וא"כ אמו המירא דבר שבמנין מהיכא דמראורייתא לא נתבטל ואפשר דמקמו דקב"ם ביי"נ דהחמירו לענין יין ביין א"כ כ"ש חביות בחביות דהא חיינן דדבר שבמנין לענין שאר איסורין המירו מתערובות מסש בממש. ועיין. וא"כ לענין שתם יינם פשיטא דאף חביות גדולות מהני הולכה. ויתיישב בהכי מ"ש הר"ן תיבף אחר זה בשם הראב"ד ובתב ודבריו עיקר. הא מקודם נסתפק בזה ואיך כתב תיבף כדברי הראב"ד בדברים חשובים. ולתנ"ל יתיישב דשאר איסורים הוי בסתם יינם ובמ"ש הרמב"ן במלחמות פסחים (בדף ב"ז לענין עירוב פת ובגד: שם במשנה ושער הנסקל כו'. כתב הר"ן מיירי בכנון שהן דבר שבמנין דשער הנסקל אם חי כו' ואם מת הוא מיירי בהתיבה ממנו שנתבשלה וראוי' להתכבד כו' והילין שנשחטו בעזרה בתחיבה חשובה שנתבשלה כו'. מבואר דהתיבה היה לא חשיב ראוי' להתכבד ולפי"ז סותר הר"ן את עצמו (שם בדף ס"ז א') שכתב ושפעינן מתני' דבפלוגתא דר"מ ורבנן דתנן במס' ערלה (פ"ג) מי שהי' לו חבילי תלתן בו' קיי"ל כר"מ דתתם מתני' הכא בוותי' כו' וכי

מ אלו אסורין ואוסרין בכל שהוא. כל מקום שנתערבו שם לפי' אחד באלף אוסרין את כולן: יין נסך. חבית אחת באלף חביות אוסר את כולן בהנאה. ואין כן הלכה אלא כדכתבינן שלפי פרק כל שלמים. מוליך דמי אותה חבית ליס המלח והשאר הכל מותר בהנאה ואסור בשתיה: ועבודה זרה. מורה בעבודה ונתערבה באלף מורות באינן ע"ז: ועורות לבובין. דהוי כמי איסורי הנאה כדאמרי' פרק אין מעמידין: וצפורי מצורע וחולין שנשחטו בעזרה. לאסורי הנאה הן ובפ"ב דקדושין פרשינן להו: ושער נזיר. דאיסורי הנאה הוא דכתיב (במדבר ו') ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים. ואם נתערבה אגודות של שער נזיר אפילו באלף אגודות של שאר שערות. כולן לאסורות

מ ואלו אסורין ואוסרין בכל שהוא. יין במים. ומים ביין. בנותן טעם. זה הכלל מין במינו במשהו. ושלא במינו. בנותן טעם[פט]: מ אלו אסורין ואוסרין בכל שהן[קי]. יין נסך[קא]. ועז. ועורות לבוביו[קב]. ושור הנסקל. ועגלה ערופה. וצפורי מצורע[קג]. ושער נזיר[קד].

יכין תפארת ישראל יכין

סק"ח וג' וד']. מיהו סתם יינם שלנו די בים ס' בלח, או ברוב ביבש, אפילו נתערב מין במינו [תוס', רמ"א שם]: סב) מים שנהנסכו לע"ז שנתערב במים של היתר: סג) ר"ל בעל בש'. וקיי"ל הסתא בכל המיסרים המלויין בזה"ז בעלין בש' חוץ מדבר תשוב, בע"ח, בריה, חתיכה הראוי להתכבד, מעמיד, עביד לטעמא, עביד לחזותא, חמץ בפסח, ע"ז ומשמיה דקרובתה, כולן אינן בטלים כלל בין בלח בין ביבש, בין במינו או באינו מינו [ומי' מש"כ בס"ד בפירושינו פפ"ז דחולין]: סד) בנתערב דבר שבמנין מהן מין במינו יבש ביבש: סה) חבית א' באלף היתר לא בטל. ולדיקן בטל [שם]: סו) עי' פ"ב סי' ט"ז: סז) ב' לפרים שוקח המוצרע לטהרתו: סח) כל ימי נזירותו, אי בשעה שמגלח שערו לשלמן תחת הזוד של שלמים, אסורים בהנאה:

אסורות בהנאה: ופטר חמור. אסור בהנאה כל זמן שלא נפדה: ובשר בחלב. חתיכת בשר שנתבשלה בחלב ונתערבה באלף חתיכות אוסרת את כולן בהנאה. וסבר הלי תנא דדבר שדרכו לימנות ואיסורו איסור הנאה. אוסר את תערובתו בכל שהוא. וכל הני דתניב במתני' דבר שדרכו לימנות הוא. ואיסורן איסור הנאה: הרי אלו. למעוטי איסורי הנאה שאין דרכן לימנות. או שדרכן לימנות. ואינן איסורי הנאה. שאינן אוסרין את תערובתן בכל שהן: יי שנפל לבור. של יין: כולו אסור בהנאה. שהיין שמונסך לע"ז אוסר במינו בכל שהוא. אבל שתה יינם של גויים שלא ידענו בו שנתנסך ודלי אע"פ שאסור בהנאה אינו אוסר תערובתו בהנאה אלא ימכר כולו לגויים חוץ מדמי אותו שתה יין. וכן הלכה: יא שזפתה עובד כוכבים. אורחא למרמי בה חמרא פורתא לתעבורי *)[קוטרא] דזפתא: מנגבה. במיס ואפר: ושל עץ. דבעיא זפת עובדא. ובלעה חמרא טפי: רבי אומר ינגב. בכל אבן. ואין הלכה כרבי: ושל חרס. בין לרבי בין לרבנן אע"פ שקלף הזפת אסור. דחרס בלא זפתא בלע ליה חמרא: יב כלי תשמיש. של סעודה. ודוקא כלי מתכות. או כלי חרס המצופים באבר. וכלי זכוכית ככלי מתכות [דמי]: את שדרכו להטביל. כלומר כלי הראוי ליטהר בטבילה וא"ל תקון המלה. וכדפי' הר"ב במתני' לעיל. ועוד במ"ע פ"ג. וכבר כתבתי שם דהולכת הנאה היא אחר שימכור. דאחרא בלא איך לא סני וז"ל הרמב"ם בפי' משנה לעיל אבית של יין נסך שנתברר לנו שנתנסכה לע"ז כשנתערבה באבית הרבה ימכר הכל לנכרים ויטול שיעור דמי אותה אבית ויבליכם שם המלח. וזהו פי' יוליך הנאה שם המלח שקדם לנו דברו בפ"ג מזו המסכתא. ע"כ. ועמ"ש במ"ז בדבור אסור וכו'. ועל זה שמתלקין בין יין נסך לפתם יינם. כתב הר"ן לעיל בספ"ג. וז"ל יש לספק שאר איסורין שבתורה למי דומין. ודעת הראשונים ז"ל דלפתם יין מדמינן להו. מפני שלא מצינו לד חמור לכל איסורין יותר מפתם יינם. אדרבה מצינו בהן לד הקל שאין אוסרין במשהו כמוהו. ע"כ. ונתבתי זה לתשובה על מה שהיה קשה בעיני במ"ו פ"ג דערלה וחמאי לא מדמין שאר איסורין ליין נסך ודאי: יא שזפתה נכרי. כתב הר"ב ואורחא למרמא בה חמרא פורתא לעבורי קוטרא דזפתא לשון רש"י. ופירוש קוטרא גרהא שהוא לשון קיטור הכבשן: וחכמים אומרים יקלוף את הזפת. ואח"כ ינגבו. הר"ן והרא"ש: ושל חרס כו' אסורה. כתב הר"ב דחרס בלא זפתא בלע לה חמרא. וכ"כ רש"י. וכלומר שאע"פ שהזפת נקלף לא הוסר בזה מעט היין. לפי שהחרס עצמו מלבד הזפת בלע כשנתן היין בזפת לזפתה. ואין הפירוש בלא זפתא שאפילו בלא זפתא בלע מהדריכה דכולה מתני' בלא דרך בה היא כדאיתא בגמ'. ולשון הר"ן משום דחרס בלע טובא: אסורה. ואינה נתרת בנגוב אלא בעירוי. דניגוב אינו מפליט בכלי חרס. וכיון דלריך עירוי אין לריך קליפה. דעירוי מפליט אף בלא קליפה כ"ז שלא דרך בה. דלא גרע מקנקנים שמכניסין לקיוסם [דתנן במ"ד פ"ב]. הרא"ש: יב הלוקח כלי חשמיש מן הנכרי. פי' הר"ב כלי סעודה. גמ'. כלי סעודה אמורין בפרשה. כלו' בפרשת כלי מדין. ופירש"י דכתיב (במדבר ג"א) כל דבר אשר יבא באש. ואין דרך להשתמש ע"י אור אלא כלים של נכרי סעודה. ע"כ. ובגמ' דאפי' כלים חדשים במשמע דהא ישנים וליבנן כחדשים דמו ואפ"ה בעי טבילה. וברמב"ם פ' י"ז מהמ"א כתוב במקלה הספרים וכלים חדשים אינן לריכין טבילה וכ"ל וכלי חרסים וכו'. ומ"ש הר"ב ודוקא כלי מתכות וכו'. גמרא. כלי מתכות אמורין בפרשה דכתיב (שם) אך את הזהב וגו'. רש"י. ומ"ש או כלי חרס המצופין באבר. מפרש בגמ' דבאבר סופו לאזלינן שאפשו מתכות. ומ"ש וכלי זכוכית הואיל וכי נשברו יש להן תקנה [ע"י התכה] ככלי מתכות דמי. גמ': את שדרכו להטביל יטביל. פי' הר"ב במקוה הכשר לטבילת אשה דכתיב (שם) אך במי נדה יתחטא. מיס שנדה טובלת בהן. דמדכתיב אך הנק. דלא תימא. במי נדה מי חטאת דבעי הזאה ג' וז'. וכ"ת דבעי הערב שמש [נדה] דכתיב (שם) תטבירו באש וטהר והאי וטהר קרא יתירא לומר דטהרה בטבילה בלא הערב

*) נר"ב ד"ר קוטרא ותקן סתו"ע כלפנינו.

יבין תפארת ישראל יבין

שם) כל זמן שלא נפדה: ע) חתיכת בשר שבלע חלב ונתערבה בחתיכת היתר: עא) שמשלחו ביו"כ: עב) הדר נקט הרי אלו וכו', למעוטי היכא דאסור בהנאה ואינו דבר שבמנין, או שהוא דבר שבמנין ומותר בהנאה: עג) שנשפך חבית יי"נ בשבת ע' לבור, דאי אפשר לומר קמא קמא בטל: עד) דיין שוודאי נתנסך לע"ז, ונתערב במינו אסור בכל שהוא. אבל סתם יינו, מודה דימכר חוץ מדמי יין האסור: עה) עי' לעיל פ"ג מ"ע: עו) שמתה בפנים בזפת, שלא תשאב היין, ודרך ליתן לתוכו אח"כ מעט יין להעביר ריח הזפת: עז) מקנתן במיס ואפר ואח"כ שוב במיס ואפר, והיינו בשהכלי יבש ואם הוא לא מקנה באפר ומיס, ואח"כ שוב אפר ומיס [קל"ח ס"י]: עח) דבעי זפת טובא, ובלע חמרי טובא: עט) ואח"כ ינגבו. וכ"ם דמהני עירוי: פ) ולריכים

פטר חמור. מיי' פפ"ז מה"ל פ"ח ה"ז כסה"ג נאסורין קפ"ח: ובשר בחלב. מיי' שם פ"ג: ו יין נסך שנפל לבור. פ"ע פ"ח נמלות ל"ז ע"ח ורשמלמי פלכה פ"ג פ"ח ויומלמי כתן פ"ג פ"ג: רשב"ג אומר יטבר כולו כו' לעיל ע"ח פ"ג: יא גת של אבן שזפתה נברי. ע"ז ע"ג מיי' פי"ח מה' מ"ח פ"ב פ"ח ע"ג מיי' פ"ז מה' מ"ח פ"ח: וחכ"א יקלוף את הזפת כו' הרי זו אסורה. מיי' ומ"ש שם פ"ע ע"ל שם: יב הלוקח כלי תשמיש כו' ע"ה ע"ג מיי' פ"ז מה' מ"ח פ"ח ה"ג קמ"ע נאסורין קמ"ח פ"ח ע"ח פ"ח: ומיכן קכ"ל כ"ח פ"ח:

שנויי נוסחאות

(ושעיר המשתלח). בד"נ ובכי"ק ובכי"מ ובמסני"ל ליתא ועי' בהגהות הגר"א בגמ' ובד"ם; בכי"מ כלו ושור. הנסקל ועגלה ערופה אח: ובשר בחלב. בכל שהן. בד"נ ובכי"ק בכל שהוא; במסב"נ בכל שהוא: ו יטבר כולו (לנכרי). בד"נ יטבור כולו וליתא. שבו. בכי"ק ובמסני"ל שיש בו: יא שזפתה. בכי"ק שזיפתה. מגבה בד"נ מנקבה (?). יגנב. במסני"ל ויגנב. יקלוף. בד"נ ובכי"ק ובמסני"ל יקלף. שקלף. בכי"ק ו ב מ ס נ י ל שקילף:

תוספת הדשים

ו יטבר כולו כו' והלכה למעשה יין נסך ממש יין צריך לטול תבית אבית מוהר חוץ מדמי אותו תבית ואם תבית יינם אפי' יין ציין מופר בהנאה חוץ מדמי אותו יין:

יא בתוי"ט ד"ח וחכ"א כו' ויקלף"ם. ומס"ים הרא"ש אבל אם יראה לעבות עירוי ג"ימיים ספיר דמי בלא קלוף: יב בסשנה הלי קח כו' ודוקא בלוקח אבל בשאלה מן הנכרי אין לריך טבילה. (גמרא). וישראל שאבל כלי מיסראל מכרו שקנה מן

ראשון לציון

תוי"ם ד"ה הרי אלו אסורין כו' ולי אכתי קשה מהניא דמעילה. ולי"ע. עיין יסל"מ:

תוספות רעק"א

ט [אות יד] ברע"ב ד"ה ופטר חמור שלא נפדה. בכו"פ הקשה דא"כ בלא"ה אינו בטל דהוי דבר שיל"ם:

אור גדול

וכי תיסא כל הני דמתני' השיבי מובא ודסי לששה דברים ואפי' רבנן מודו בהו ליתא דבריש פרק התערובות משמע דאפי' חטאות המתות ושור הנסקל לדברי חכמים בטלין הן פו'. יעושה"ם. ולחנ"ל לק"ם דבנתבשלה וראוי' להתבבר גם רבנן מודו משא"כ התם דאיירי בחיה. ועיין:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שמש סגי ואי לא כתב במי נדה ה"א וטהר כל דהו פירש"י אפי' במקוה חסר. גמרא. [ועמ"ש במ"י פ"ו דמקואות] ויש לתמוה על הר"ב שלא הצריך ג"כ בפשוט כדי להסיר ולמרק האיסור שעל גביהן כמו שהצריך בהגעלה וכמ"ש הפוסקים: יגעיל. פי' הר"ב ברוחחין שזה שנאמר כל אשר יבא באש תעבירו באש. פירושו בדרך תשמישו כן הגעלתו. כדפירש"י בפי' החומש. ומ"ש הר"ב ואח"כ מטבילו. כדילפינן מוטהר. ומבמי נדה כמ"ש לעיל. (ובכאן) [ובליבון] שלא הצריך הר"ב לשופן החלה הוא כדעת הטור וגתן טעם לדבר כי האש יעביר הכל ולא דמי להגעלה שאין כח המים ככח האש. ולגבן הגעלה כתבתי פירושו במ"ז פי"א דזבחים: שפה. פירש הר"ב טועלה בקרקע קשה י' פעמים וכו' ואוכל בה טון. וכ"פ הרמב"ם בפירושו. ויש לדקדק מה ראה במתני' ששנה בשפוד ואסכלה הכשרו לרותח ובסכין הכשרו של טון. ותירץ הר"ן די"ל שהכשרו של רותח לא היה צריך לשנותו בשפוד ואסכלה ולא בסכין לפי שכבר הוא בכלל מה שנה להגעיל יגעיל. ללבן באור ילבן באור אבל שהוצרך לשנותו בשפוד ואסכלה שמפני שנשנו בהן לענין קדשים דבהגעלה סגי להו כדאיתא בגמ' [זבחים דף ל"ו]. [ושנויה הוא במי"א פי"א דזבחים וטעמא מסיק רב אשי דהתם כי בלע התירא בלע. וכשנעשה טהר היהב לוע בתוך דופני הכלי. ומעולם לא הוכר לאיסורא. וכי פלט לא איתא לאיסורא בעינה] קמ"ל. דהכא מלבנן. והכשרו של טון נמי בשפוד ואסכלה לא היה צריך לשנותו לפי שאין להם הבמים בטון. ואי נמי משתמש בהן בטון פשיטא דהדחה בעלמא סגי להו כדין כלי השמישו של טון. אלא שבסכין משום אגב דוחקא דסכינא בלע מה שחותכין ממנה. הוא שצריך שיפה ונעילה אפילו בטון. ולפיכך שנה הכשרה. ודעת הרמב"ם בפי"ז מהמ"א דשיפה הוא הכשר אפילו לרותחין. עכ"ל הר"ן. ולפי זה פירש שיפה השחזה ברחים. וכתב ב"י סקכ"א שחזר מדבריו שבפירושו לפי שהירושלמי מוגיה כך. וא"ש דגרסי' בגמ' ונועלה בוי"ו. והר"ב לא הצריך בסכינים טבילה. וכן נראה לבון הרמב"ם בפירושו שכתב ואם השחיז אז ליבן וכו' זהו תכלית ההכשר אבל לענין טומאה וטהרה אי אפשר בלא טבילה במי מקוה. ע"כ. מבמע דאילו לענין איסור א"ל. וטבילה זו בצריכא בכאן משום איסור והיתר היא כמ"ש ג"כ הרמב"ם לעיל מהך. וכן בחבורו פי"ז מהמ"א כתב טבילה זו וכו' אינה לענין טומאה וטהרה וכו'. ול"ע דמגלן לחלק בין סכינים לשאר כלי סעודה לענין טבילה. ובחבורו אין נראה שמחלק אלא שהכל צריך טבילה. ומ"ש הר"ב וכולן שנשתמש בהן עד שלא הריחיה וכו' מותר. דטהן טעם לפנס מותר והתורה לא אסרה ניעולי נכרים אלא קדירה בה יומא. גמרא [דף ס"ז ע"ב]. והעתקתיה לעיל משנה ב': סליקא לה מסכת עבודה זרה

אחר. כגון שתמישו ע"י לוגן: טטביל. במקוה הכשר לטבילת אשה. וטבילתו מתירתו: להגעיל. כגון יורות וקדרות של מתכות שתמישן ע"י רותחין: יגעיל. ברותחין שמכניסן לתוך יורה מלאה מים רותחין ומשהה אותן בתוכה מעט וזה אחר שמשפשפן ומסיר החלודה שלהן ואח"כ מטבילן במקוה הכשר לטבילת אשה. והן מותרין: ללבן. כלים שמשתמשים בהן ע"י האור ביבש בלי רוטב כדמפרש ואזיל כגון הספודים והאסכלות: מלבנן באור. עד שהיו ניצוצות מנתזין מהן. ואח"כ מטבילן. והן מותרין: שפה. טועלה בקרקע קשה עשר פעמים. אם אין בה נגומות ואוכל בה לוגן. או משחיזה באבן המשחזת שלה. ואוכל בה אפילו רותחין. ואם היו בה נגומות מלבנה. וכולן שנשתמש בהן עד שלא הריחיה. או עד שלא הלבין. ועד שלא הטביל. מותר:

נשלמה מסכת עבודה זרה

יכין תפארת ישראל יכין

עירוי ג' ימים [ויי' פ"ב סי' כ"ד]: פא) אם הם כלי סעודה של מתכת או זכוכית, אע"ג שהם חדשים צריך להטבילן במקוה כשירה. מיהו כלי חרס א"ל טבילה, רק המלופין אבר [בגלזורא] מבפנים או בחוץ או בשניהן יחד, יטביל בלא ברכה. ובאפשר יטבילם עם כלים הצריכים ברכה וודאי. וכל הצריך הגעלה או ליבון, מגעילן או מלבנן ואח"כ מטבילן [ק"כ א'] וטבילת כלים כל שלא נטומאה הוא מד"ס, [כרמב"ם פי"ז ממאכלות] ודלא כבאר הגולה: פב) כגון יורות וקדרות של מתכות שמבשל בהן: פג) שאחר שיקנו היטב ע"י שפשוף מבפנים ובחוץ, ואחר שיסיר כל חלודה שבתוך הכלי, יכניסן ליורה רותחת [לא"ת תנ"א רע"ז י"]: פד) כשפודין ואסכלות ישנים, שנתנו עליהן המאכל על האש בלי רוטב: פה) עד שיהיו גלוחות נתזין ממנו [שם ס"ד]: פו) [ראסט] שלוקן עליו: פז) אף דכבר תנא את שדרכו לגבן ילבן. קמ"ל שפוד ואסכלא, אף דבקדרים שני להו הגעלה [בזבחים פי"א מי"א], התם התירא בלע: פח) משחיזה במשחזת, או טועלה בקרקע קשה, עשר פעמים במקומות מחולפין: פט) דאח"כ מותר להשתמש בה דרך ערלי בלוגן חריף. ואף דלכל לוגן בהדחה בעלמא סגי, הכא שאני דאיכא דוחקא דסכינא וחריף. מיהו להשמיש קבע, אפילו לוגן שאינו חריף, צריך שילבן סכין של איסור ולהטבילה אחר כך. ובמשחזת ומגעיל, הוה כמו ליבון. והוא שיכול לנקות הקתא יפה [לא"ת תנ"א ת"י י"ד]:

נשלמה מסכת עבודה זרה.

ציונים

השפוד והאסכלה. מיי' שם ג"מ בס מוס"ס מו"ל פ"ז הל' מ"ל כ"ד: הסכין שפה והיא טהורה. מיי' שם ה"ז סמ"ג שם מוס"ע י"ד סימן קכ"ל סעיף ג': **שנויי נוסחאות** **יב** יטביל. יגעיל. בכי"ק יטבול. יגעול. **לבן** באור ילבן (באור). בכי"מ ללבנו באור ילבנו באור; בד"ג ובכי"ק ובמסני"ל ליתא. **והאסכלה**. במסני"ל והאסכלא; במסנ"ב ד"ו ואאיסכלא. **הסכין**. בד"ג ובכי"ק ובמסני"ל והסכין.

תוספת חדשים

מן הנכרי צריך טבילה (תוספות): בתוי"ט ד"ה **את** שדרכו כו' אפי' במקום חסר. אע"ג דבכזיעים סגי מדלוריתא לטבול מחטין וליטרות הייט מטומאה לטהרה אבל כלי מדין חידוש הוא ונעי מי סאה (תוספות): תי"פ ד"ה **שפה** וכו' מקום איסור וכו' אחר המחילה לא ידענא מה ענין טבילה לאיסור והיתר הרי אין הטבילה מעכבת מהם שום איסור המדבק בהם ומ"ש הרמב"ם בתנורו ה"ק טבילה זו אינה לענין טומאה וטהרה מדלוריתא אלא מד"ס הוסיפו לו טהרה להסירן מטומאת נכרים וכן דאיתי לה בהרב ס"ז בר"ם ק"ד שכ"כ בפסיעות דטעם הטבילה כדי שילאו מטומאתו של נכרי לקדושתו של ישראל ע"כ והר"ב לא הולך לפי עור דבשיעת דמ"ש סכין משאר כלים כלום צריך להכניסן בקדושת ישראל (ס"ל):

לקוטים

יב ברע"ב ד"ה **את** וכו' בס"ם מתבאר מן הכריתא דלא סגי בטבילה גרידתא אלא בחדשים ממש אבל ישנים שנשתמש בכם בענן בעי הדחה וטבילה ומיהו גר' דטעמו של הר"ב דכיון דהך הדחה ליכא אלא לטעבור ולמרק האיסור שעליהם לא קפיד תנא לאתויינהו כי היכי דלא תסיב ממי הספוף דבעי קודם הגעלה בכלים שתשמישן ע"י רותחין (ס"ל):